

Regional utjämning och utveckling

19

Förslag till statsbudget för 2003

Regional utjämning och utveckling

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Regional utjämning och utveckling	7
2.1	Omfattning.....	7
2.2	Utgiftsutveckling.....	7
2.3	Skatteavvikelser	9
3	Politikområde Regional utvecklingspolitik.....	11
3.1	Omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling.....	12
3.3	Mål.....	13
3.4	Politikens inriktning	15
3.5	Insatser.....	18
3.5.1	Insatser inom politikområdet Regionalpolitik	18
3.5.2	EG:s samtliga strukturfonder	20
3.5.3	Insatser utanför politikområdet av stor betydelse för den regionala utvecklingen.....	21
3.6	Resultatbedömning politikområde Regionalpolitik.....	24
3.6.1	Resultat	24
3.6.2	Analys och slutsatser.....	30
3.7	Revisionens iakttagelser	33
3.8	EG:s samtliga strukturfonder	33
3.9	Budgetförslag.....	36
3.9.1	33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	36
3.9.2	33:2 Landsbygdslån	41
3.9.3	33:3 Transportbidrag.....	42
3.9.4	33:4 Glesbygdsverket	42
3.9.5	33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006... 43	
4	Politikområde IT, tele och post inom utgiftsområde 22 kommunikationer	45
4.1	Budgetförslag.....	45
4.1.1	37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät	45

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	5
3.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet	7
3.2 Härledning av ramnivå 2003-2004, Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling.....	9
3.3 Beräknade skatteavvikelser enligt 2002 års ekonomiska vårproposition	9
4.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	12
4.1 Resultatindikatorer	13
4.2 Åtgärder som under 2001 finansierats av anslag inom utgiftsområde 19.....	26
4.3 Beviljat belopp för regional projektverksamhet, medfinansiering av strukturfondsprogram och inom Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder åren 1999-2001.....	27
4.4 Vissa uppgifter om beviljade selektiva regionalpolitiska företagsstöd åren 1999- 2001 ¹	27
4.5 Utbetalda generella regionalpolitiska företagsstöd åren 1999-2001 ¹	28
4.6 Beviljat stöd m.m. av länsstyrelserna, regionala självstyrelseorgan, NUTEK och regeringen under 2001 fördelat på län ¹	29
4.7 Utbetalt transportbidrag fördelat på län åren 1999-2001.....	30
4.8 Vissa uppgifter om EG:s strukturfonder perioden 2000-2006	34
4.9 Anslagsutveckling.....	36
4.10 Anslag för regionalpolitiska åtgärder	37
4.11 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	38
4.12 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	41
4.1 Anslagsutveckling.....	41
4.13 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 33:2 Landsbygdslån.....	42
4.14 Anslagsutveckling.....	42
4.15 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 33:3 Transportbidrag.....	42
4.16 Anslagsutveckling.....	42
3.17 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 33:4 Glesbygdsverket.....	43
4.18 Anslagsutveckling.....	43
4.19 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	44
3.20 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006.....	44
5.1 Anslagsutveckling.....	45
5.2 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	46
5.3 Härledning av anslagsnivå 2003-2004.....	46

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2003, i fråga om ramanslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 3 200 000 000 kronor under åren 2004–2011 (avsnitt 3.9.1),
2. godkänner regeringens förslag om användningen av anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* (avsnitt 3.9.1),
3. bemyndigar regeringen att under 2003, ifråga om ramanslaget 33:5 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006* göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 4 500 000 000 kronor under åren 2004–2008 (avsnitt 3.9.5),
4. bemyndigar regeringen att under 2003, ifråga om ramanslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* göra ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 1 000 000 000 kronor under åren 2004–2005 (avsnitt 4.1),
5. för budgetåret 2003 anvisar anslagen under utgiftsområde 19 *Regional utjämning och utveckling* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	ramanslag	1 535 335
33:2 Landsbygdsån	ramanslag	60 000
33:3 Transportbidrag	ramanslag	336 000
33:4 Glesbygdsverket	ramanslag	26 441
33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	ramanslag	1 200 000
37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.	ramanslag	450 000
Summa		3 607 776

2 Regional utjämning och utveckling

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet bestod t.o.m. 2001 huvudsakligen av politikområdet Regionalpolitik. Härutöver ingick i utgiftsområdet medel för regionala transportnät m.m. inom det nationella IT-infrastrukturprogrammet som ingår i politikområdet IT, tele och post.

Riksdagen har beslutat om En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Den nya regionala utvecklingspolitiken gäller fr.o.m. 2002. Dess mål och inriktning redovisas under avsnitten 3.3 Mål och 3.4 Politikens inriktning.

I linje med den nya politiken bör enligt regeringen utgiftsområdet byta namn till Regional utveckling.

Politikområdet Regionalpolitik omfattade huvudsakligen medel som länsstyrelserna, och i vissa län regionala självstyrelseorgan, samt Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) och regeringen förfogade över för regional projektverksamhet och olika former av regionalpolitiska företagsstöd. Medlen kunde användas för medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram. Politikområdet omfattade även utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden, som delfinansierar EG:s bidrag till strukturfondsprogrammen.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet

Milljoner kronor

	Utfall 2001	Anslag 2002 ¹	Utgiftsprognos 2002	Förslag anslag 2003	Beräknat anslag 2004
Politikområde 33 Regional utvecklingspolitik ²	3 209	3 313	3 039	3 158	3 162
Politikområde 37 IT, tele och post ³	49	250	222	450	450
Totalt för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling	3 258	3 563	3 261	3 608	3 612

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget till statsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2003.

² Till och med 2001 politikområdet Regionalpolitik.

³ Politikområdet hör till utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Sammanlagda reservationer och anslagssparanden uppgick till 2 861 miljoner kronor vid utgången av budgetåret 2001.

För 2001 uppgick anslagen till sammanlagt 4 214 miljoner kronor. Utfallet på 3 258 miljoner kronor för budgetåret 2001 inkluderar 261 miljoner kronor från äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder, A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn från budgetåret 1998, A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt, m.m. från budgetåret 1999, A11 Regionalpolitiska insatser samt A12 Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m. från budgetåret 2000.

Avvikelsen mellan anslagna medel och utfall för 2001 uppgick till 957 miljoner kronor och beror främst på förskjutningar framåt i tiden av genomförandet av projekt inom EG:s strukturfundsprogram. Härmed blev det lägre utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden och även lägre utbetalningar för medfinansiering av strukturfundsprogram från anslaget för Allmänna regionalpolitiska åtgärder. Dessutom har utbetalningarna från anslag för regionala transportnät kommit igång senare än beräknat.

Anslagna medel för 2002 uppgår till 3 563 miljoner kronor. Utgiftsprognosen på 3 261 miljoner kronor för 2002 inkluderar 37 miljoner kronor från äldreanslagen 33:9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner från budgetåret 2001, A11 Regionalpolitiska insatser från budgetåret 2000 samt A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m. från budgetåret 1999. Avvikelsen mellan anslagna medel och utgiftsprognosen uppgår till 302 miljoner kronor. Den beror på ett beräknat anslagssparande på anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder och att anslaget 33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram även kommer att belastas med utgifter under kommande år. Framför allt beräknas dock anslagssparandet på anslaget för regionala transportnät öka. Regeringen bedömde i 2002 års ekonomiska vårproposition att verksamheten inom utgiftsområdet skulle kunna genomföras inom en medelsram av 3 433 miljoner kronor under 2003.

De viktigaste föreslagna förändringarna i förhållande till den föreslagna ramen i den ekonomiska vårpropositionen är följande.

Regeringen föreslår att från utgiftsområdet överförs medel enligt följande.

Till anslaget 38:1 *Verket för näringslivsutveckling: Förvaltningskostnader* under utgiftsområde 24 Näringsliv föreslås 10 000 000 kronor överföras från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för att finansiera delar av NUTEK:s förvaltningskostnader.

Till anslaget 38:2 *Näringslivsutveckling m.m.* under utgiftsområde 24 Näringsliv föreslås 10 000 000 kronor överföras från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för att användas till näringslivsfrämjande åtgärder.

Till anslaget 32:1 *Länsstyrelserna m.m.* under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande föreslås 1 345 000 kronor överföras från anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för att finansiera Länsstyrelsens i Gävleborgs län arbete med avslutsdeklarationer inom strukturfundsområdet.

Regeringen föreslår under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsfinansiering och byggande att 230 000 kronor överförs från anslaget 31:1 *Boverket* till anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för finansiering av det regionala utvecklingsarbetet i Östersjöområdet – VASAB-samarbetet.

Anslaget 33:3 *Avsättning för kreditgarantier inom regionalpolitiken* upphör eftersom utgifter för infrianden av garantier fortsättningsvis kommer att belasta Riksgäldskontorets garanti-reserv i och med att anslagsmedlen förts till reserven.

Även anslaget 33:7 *Särskilda regionala utvecklingsprogram* upphör även om anslaget kommer att belastas med utgifter även under kommande år.

Riksdagen har beslutat att det från den 1 juli 2002 skall vara möjligt att bilda kommunala samverkansorgan för regional utveckling i länen (prop. 2001/02:7, bet. 2001/02:KU7, rskr. 2001/02:138). Den nya regionala organisationen medför, enligt lagen (2002:34) om samverkansorgan i länen att samverkansorganet ges möjlighet att från den 1 januari 2003 ta över delar av de uppgifter som länsstyrelsen har i dag. Samverkansorganet skall anmäla till regeringen att det vill ta över dessa uppgifter. Den nya ordningen medför även justeringar, inom befintliga utgiftsramar, som till vissa delar berör anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*. Denna justering kan inte ske förrän det är klart vilka samverkansorgan som kommer att ta över uppgifter från länsstyrelsen från 2003. Regeringen avser därför att återkomma till riksdagen 2003 i

tilläggsbudget 1 med förslag till justering som berör anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*.

Förändringen i förhållande till den ram som angavs i 2002 års ekonomiska vårproposition beror i huvudsak på att anslaget 33:5 *Europeiska regionala utvecklingsfonden* perioden 2000–2006 föreslås uppgå till 1 200 000 000 kronor för året 2003 beroende på en högre utbetalningstakt än tidigare beräkningar.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för 2003 till 3 607 776 000 kronor och beräknas för 2004 till 3 611 868 000 kronor.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivå 2003-2004, Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Miljoner kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	3 563	3 563
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning	1	1
Beslut	200	200
Övriga makroekonomiska förutsättningar		
Volymer		
Överföring till/från andra utgiftsområden	-25	-21
Övrigt	-131	-131
Ny ramnivå	3 608	3 612

2.3 Skatteavvikelser

Regionalt utvecklingspolitiska insatser i vissa ut-satta regioner sker även i form av särregler i skattelagstiftningen. Dessa redovisas i det följande.

Skattereduktion för anslutning till bredband

Skattereduktion kan lämnas för anslutning till bredband som tas i bruk under perioden den 1 januari 2001 till den 31 december 2003.

Regional nedsättning av socialavgifter

Vid beräkning av arbetsgivaravgifter får arbetsgi-vare med fast driftsställe i stödområde A göra ett avdrag med 10 procent på lönesumman upp till 852 000 kronor. Nedsättningen är en utvidgning av den generella nedsättningen av socialavgif-terna på 5 procent.

Elförbrukning i vissa kommuner

Normen för skatt på elektrisk kraft utgörs av den skattesats som merparten av de svenska hushållen betalar. Den uppgår till 19,8 öre/kWh under 2002. I Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt i kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Malung, Mora, Orsa, Älv-dalen, Ljusdal och Torsby är dock skattesatsen nedsatt till 14 öre/kWh. Avvikelsen uppgår såle-des till 5,8 öre/kWh.

Fordonsskatt i vissa kommuner

I vissa glesbygdskommuner i Värmlands, Dalar-nas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län tas fordons-skatten för personbilar ut endast till den del den överstiger 384 kronor per år. Rabatten motsvarar alltså 384 kronor, förutom för ett mindre antal fordon i miljöklass 1 för vilka fordonsskatt inte tas ut eller för vilka skattelättnadsbeloppet täcker hela skattebeloppet.

Tabell 2.3 Beräknade skatteavvikelser enligt 2002 års eko-nomiska vårproposition

Miljarder kronor

	2002	2003
Skattereduktion för anslutning till bredband	0,80	0,80
Regional nedsätt-ning av socialav-gifter	0,80	0,80
Elförbrukning i vissa kommuner	0,59	0,60
Nedsättning av for-donsskatt	0,07	0,07
Summa	2,26	2,27

3 Politikområde Regional utvecklingspolitik

3.1 Omfattning

Politikområdet Regionalpolitik, som upphört fr.o.m. 2002, omfattade åtgärder för att främja näringslivets utveckling främst i regionalpolitiskt prioriterade områden.

Riksdagen har beslutat om En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Den nya regionala utvecklingspolitiken gäller fr.o.m. 2002. Mål och inriktning för politikområdet Regional utvecklingspolitik redovisas under avsnitten 3.3 Mål och 3.4 Politikens inriktning.

Inom politikområdet finns myndigheten Glesbygdsverket.

Övriga myndigheter och organ, som hade uppgifter inom regionalpolitiken, är länsstyrelserna, de regionala självstyrelseorganen i vissa län, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) och Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS). Även inom den nya regionala utvecklingspolitiken har dessa myndigheter uppgifter. Det har även Verket för innovationssystem (VINNOVA).

Regionalpolitik var ett vidare begrepp än de åtgärder som vidtogs med de anslag som ingick i politikområdet Regionalpolitik.

I proposition 1997/98:62 Regional tillväxt – för arbete och välfärd definierades regionalpolitik som åtgärder inom alla politikområden riktade till geografiska områden med regionalpolitiska problem, vilka syftade till att uppnå de regionalpolitiska målen om hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet.

Åtgärderna inom utgiftsområde 19, exklusive anslaget 37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m., benämndes den lilla regionalpolitiken.

Förutom inom politikområdet Regionalpolitik vidtogs således inom andra politikområden en mängd åtgärder i regionalpolitiskt prioriterade områden utan att de hade övervägande regionalpolitiskt syfte, som sammantaget var av avgörande betydelse för den regionalpolitiska utvecklingen och därmed för möjligheterna att uppnå de regionalpolitiska målen. Dessa åtgärder återfanns främst inom politikområdena IT, tele och post, Landsbygdspolitik, Näringspolitik, Transportpolitik, Utbildningspolitik, Forskningspolitik och Arbetsmarknadspolitik.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2001	Anslag 2002 ¹	Utgiftsprognos 2002	Förslag anslag 2003	Beräknat anslag 2004
<i>Anslag inom utgiftsområde 19</i>					
33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	1 304,9	1 639,9	1 381,8	1 535,3	1 538,8
33:2 Landsbygdsån	13,1	60,0	13,8	60,0	60,0
33:3 Avsättning för kreditgarantier inom regionalpolitiken ²	0,2	11,0	10,9	0	0
33:4 Transportbidrag	377,7	336,0	331,6	336,0	336,0
33:5 Glesbygdsverket	24,4	26,2	27,3	26,4	27,0
33:6 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	482,2	1 000,0	1 184,4	1 200,0	1 200,0
33:7 Särskilda regionala utvecklingsprogram	0	240,0	52,8	0	0
2001 33:4 Ersättning för nedsättning av social- avgifter	9,0	0	0	0	0
2001 33:8 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995–1999	703,9	0	0	0	0
2001 33:9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner	32,0	0	19,7	0	0
2000 A11 Regionalpolitiska insatser	28,5	0	14,8	0	0
2000 A12 Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m.	1,3	0	0	0	0
1999 A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m.	4,1	0	2,0	0	0
1998 A1 Regionalpolitiska åtgärder	221,1	0	0	0	0
1998 A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn	6,2	0	0	0	0
Totalt för politikområde Regionalpolitik	3 208,5	3 313,1	3 039,2	3 157,8	3 161,9

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget i samband med 2002 års ekonomiska vårproposition och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

² T.o.m. budgetåret 2000: Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken.

För 2001 uppgick anslagssparandet till 2 060 miljoner kronor. Utfallet på 3 209 miljoner kronor för budgetåret 2001 inkluderar 261 miljoner kronor från äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder, A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn från budgetåret 1998, A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt, m.m. från budgetåret 1999, A11 Regionalpolitiska insatser samt A12 Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m. från budgetåret 2000. Avvikelsen mellan anslagna medel och utfallet uppgår till 557 miljoner kronor och beror främst på ökade förskjutningar framåt i tiden beträffande utbetalningar från anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder och från anslaget 33:6 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000–2006. Den huvudsakliga orsaken härtill är att

igångsättandet av de nya strukturfondsprogrammen försenats.

Anslagna medel för 2002 uppgår till 3 313 miljoner kronor. Utgiftsprognosen på 3 039 miljoner kronor inkluderar 37 miljoner kronor från äldreanslagen 33:9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner, A11 Regionalpolitiska insatser samt A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m. Avvikelsen mellan anslagna medel och utgiftsprognosen uppgår till 302 miljoner kronor.

3.3 Mål

Målen för regionalpolitiken

Målen för regionalpolitiken var att den skall skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet, så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Målet för den lilla regionalpolitiken var att den främst skall underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken. För att nå målen vidtogs åtgärder inom många olika politikområden.

Regionalpolitiken var främst inriktad mot att främja utvecklingen i regionalpolitiskt prioriterade områden, dvs. de nationella stödområdena A och B, områdena för EG:s strukturfondsprogram mål 1 och 2 samt gles- och landsbygdsområden i hela landet.

Med regionalpolitiska åtgärder menades dels åtgärder inom politikområdet Regionalpolitik, dels åtgärder inom andra politikområden som vidtogs i övervägande regionalpolitiskt syfte.

Förutom dessa regionalpolitiska åtgärder vidtogs inom andra politikområden en mängd åtgärder i regionalpolitiskt prioriterade områden som sammantagna var av stor betydelse för den regionalpolitiska utvecklingen och därmed bidrog till att uppnå de regionalpolitiska målen. Dessutom var det statliga bidrags- och utjämningsystemet i kommunsektorn av stor regionalpolitisk betydelse.

Resultatindikatorer för regionalpolitiken

Resultatredovisningen bygger främst på resultatindikatorer för olika regionalpolitiska delåtgärder.

Tabell 3.1 Resultatindikatorer

Stödform	Indikatorer
Regionalt utvecklingsbidrag	- Förväntat antal nya arbetstillfällen - Genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft - Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden - Förädlingsvärde, omsättning och vinstmarginal
Landsbygdsstöd, småföretagsstöd och sysselsättningsbidrag	- Förväntat antal nya arbetstillfällen - Genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft - Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden
Projekt inom EG:s strukturfonder	- Antal nya och bevarade arbetstillfällen - Antal nystartade företag

Resultatindikatorerna för de selektiva regionalpolitiska företagsstöden, förutom stöd till kommersiell service och såddfinansiering, är i princip förväntat antal nya arbetstillfällen, genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft samt investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. Med selektiva företagsstöd avses regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, småföretagsstöd, sysselsättningsbidrag, såddfinansiering via länsstyrelser och självstyrelseorgan och stöd till kommersiell service. För regionalt utvecklingsbidrag finns även resultatindikatorer avseende den ekonomiska tillväxtaspekten såsom förädlingsvärde, omsättning och vinstmarginal.

För det generella företagsstödet transportbidrag finns inga resultatindikatorer. Regeringen bedriver ett utvecklingsarbete avseende redovisning av stödformens effekter, bl.a. har målet preciserats.

De samlade programdokumenten styr användningen av EG:s strukturfondsmedel. Projekten medfinansieras av en mängd aktörer. Den nationella offentliga medfinansieringen består främst av medel från kommuner, landsting, länsstyrelsernas och självstyrelseorganens medel för allmänna regionalpolitiska åtgärder och annan statlig finansiering. Det privata näringslivet är också en viktig finansiär. Uppföljningen av indikatorerna är en viktig del av strukturfondsarbetet. Resultatindikatorer är t.ex. antal nya och bevarade arbetstillfällen och antal nystartade

företag. I projekten finns det även indikatorer för jämställdhet och miljö.

Målet för den nya regionala utvecklingspolitiken

Riksdagen har beslutat om En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Regionalpolitiken har således fr.o.m. 2002 omvandlas till en ny politik för hållbar regional utveckling i alla delar av landet. Politikområdet Regionalpolitik och verksamhetsområdet regional näringspolitik inom Näringspolitiken har slagits samman och bildar ett nytt politikområde: Regional utvecklingspolitik. Skälet till att regeringen har slagit samman regionalpolitiken med den regionala näringspolitiken är främst att det finns så starka kopplingar mellan dessa att en samlad politik blir mer effektiv.

Geografiskt syftade regionalpolitiken främst till att främja utvecklingen i vissa prioriterade områden. Den regionala näringspolitiken hade inga geografiska avgränsningar, dvs. den bedrevs i såväl stödområden som i små och stora orter utanför dessa och i storstadsområden. Den nya politiken har således inte dessa geografiska avgränsningar. Motivet för att bedriva en regional utvecklingspolitik i alla delar av landet är bl.a. insikten att den nationella tillväxten utgörs av summan av den tillväxt som skapas lokalt och regionalt. Den samlade nationella tillväxten är således delvis avhängig hur väl potentialen i de förutsättningar som finns lokalt och regionalt tas tillvara. Även makroekonomiska förutsättningar är av betydelse för den samlade tillväxten. Syftet är att etablera och utveckla en sammanhållen politik för alla delar av landet som kan anpassas till regionala skillnader och förutsättningar. Även fortsättningsvis kommer det att behövas riktade åtgärder för geografiskt avgränsade områden, som ur ett nationellt perspektiv bedöms ha särskilda behov.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet.

Med väl fungerande lokala arbetsmarknadsregioner avses att de är så attraktiva för människor och företag att det är möjligt att ta till vara den potential och livskraft som finns i alla regioner. Med hållbar avses att politiken skall bidra till att nuvarande och kommande generationer kan erbjudas sunda ekonomiska, sociala och ekologiska förhållanden.

Effekterna av politiken bör kunna avläsas utifrån ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv. De ekonomiska och sociala effekterna bör avläsas i hur väl lokala arbetsmarknadsregioner har utvecklats i termer av främst ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. Politikens resultat skall även kunna avläsas i hur väl åtgärderna lyckas uppnå de nationella jämställdhetsmålen. Vad gäller den ekologiska dimensionen bör effekterna stämmas av mot de nationella miljökvalitetsmålen. Effekterna bör i framtiden vara möjliga att redovisa i förhållande till de statliga insatserna inom politikområdet.

Med en god servicenivå i alla delar av landet avses att politiken skall bidra till att människor och företag har tillgång till kommersiell och offentlig service i tillräcklig omfattning. Med kommersiell service avses främst tillgång till dagligvaror och drivmedel. Med offentlig service avses servicefunktioner, som tillhandahålls av såväl statliga som kommunala aktörer. Kollektivtrafikförsörjning räknas i detta sammanhang inte som en serviceåtgärd. Såvitt avser den kommunala servicen är statens roll att bidra, inte minst genom det kommunala skatteutjämningssystemet, till att skapa ekonomiskt likvärdiga förutsättningar i alla delar av landet. Effekterna av politiken vad beträffar servicenivån bör främst avläsas i förändringar av servicetillgängligheten.

De regionala tillväxtprogrammen, som avses starta 2004, skall utgöra den administrativa basen i arbetet för att uppnå målet. Olika resultatindikatorer kommer att tas fram för att kunna mäta effekterna utifrån ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv. Möjliga indikatorer kan vara sysselsättningsgraden och den regionala lönesumman. Politiken skall även stämmas av gentemot de nationella jämställdhetsmålen och de nationella miljökvalitetsmålen.

För att underlätta den framtida resultatredovisningen har politikområdet fr.o.m. 2002 delats upp i tre verksamhetsområden. Dessa är: Kapitalförsörjning, Programlagda utvecklingsprojekt och Kommersiell service. Målet för verksamhetsområdet Kapitalförsörjning är ökad ekonomisk tillväxt i stödföretagen och som därmed bidrar till fler nya arbetstillfällen. Vidare är målet för verksamhetsområdet Programlagda utvecklingsprojekt att medverka till ökad samverkan mellan olika politikområden för hållbar regional utveckling. Slutligen är målet för verksamhetsområdet Kommersiell service en god tillgång till kommersiell service. En resultatredovisning av

den nya politikens utifrån denna indelning avses ske i budgetpropositionen för 2004.

3.4 Politikens inriktning

Politikens inriktning under 2001

Regeringen har prioriterat arbetet med EG:s strukturfondsprogram. En effektiv avslutning av strukturfondsperioden 1995–1999 är av stor vikt, bl.a. för att uppnå målen för strukturfondsprogrammen samt för att Sverige skall tillgodogöra sig återflödet från EG:s strukturfonder fullt ut. Målen är fastställda i programdokumenten vilka har tagits fram gemensamt mellan regionerna, regeringen och EG-kommissionen. Tillsammans med uppfyllelse av målen i programmen läggs för nuvarande programperiod, 2000–2006, prioritet vid ett effektivt genomförande av programmen.

Den framtida inriktningen av politiken

I den pågående diskussionen om nästa strukturfondsperiod inom EU har regeringen en budgetrestriktiv grundinställning. Huvuddelen av strukturfondsmedlen bör av solidaritetsskäl gå till de nya medlemsstaterna, som har störst behov av stöd till ekonomisk och social utveckling. När det gäller insatser härutöver, måste noga övervägas vad som är av verkligt gemenskapsintresse, och huvudlinjen bör vara att de i första hand bör skötas nationellt, regionalt eller lokalt.

Genomförandet av politiken för regional utveckling skall primärt ske genom insatser inom de politikområden vars investeringar och insatser har stor strukturell betydelse för den regionala utvecklingen. Ansvar för att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås, skall således främst uppfyllas genom åtgärder inom följande politikområden: Regional utvecklingspolitik, Näringspolitik, Arbetsmarknadspolitik, Utbildningspolitik, Transportpolitik, de delar av Forskningspolitiken som avser utveckling av innovationssystem, Landsbygdspolitik och politikområdena inom de areella näringarna samt Kulturpolitik.

Strukturfonderna är en viktig finansieringskälla för åtgärder inom de regionala tillväxtprogrammen.

Regeringens ambition är att utveckla en sammanhållen politik för en hållbar regional utveckling, inom vilken nationella sektorsmål och prioriteringar på ett systematiskt sätt kan utformas

också utifrån skilda regionala behov och förutsättningar.

De regionala tillväxtprogrammen avses utgöra basen i arbetet för att uppnå målet. Flera av de grundläggande principerna, som gällde för tillväxtavtalen, ligger fast också när det gäller tillväxtprogram. Till exempel att näringslivets behov skall vara vägledande och att de skall bidra till en hållbar utveckling. Tillväxtprogram avses utarbetas i partnerskap vars sammansättning skall breddas bl.a. avseende jämställdhet, mångfald och småföretagens medverkan. Arbetssättet ger bl.a. parter möjligheter att få en allt mer samstämmig verklighetsbild, att samverka kring en gemensam långsiktig utvecklingsstrategi, att göra mer kvalificerade analyser, att arbeta mot gemensamma mål och att göra tydligare prioriteringar av sina resurser.

Riksdagen har med anledning av regeringens proposition En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118) beslutat att det krävs en kombination av olika offensiva strategiska åtgärder i kombination med riktade åtgärder för att nå det mål som riksdagen har beslutat om för den regionala utvecklingspolitiken. I det följande redovisas vad regeringen hittills har gjort samt vad regeringen avser att göra inom utgiftsområdet för att förverkliga detta. Övriga initiativ och åtgärder som genomförts redovisas under respektive utgiftsområde.

– En utvecklad styrning av statlig verksamhet: Regeringen arbetar vidare med att utveckla styrningen av de myndigheter vars verksamheter bidrar till att uppnå målet.

– Tydligare regionalt utvecklingsansvar för vissa politikområden och en utvecklad helhets-syn:

Regeringen har i regleringsbrev för myndigheter inom de politikområden, som är av störst betydelse för den regionala utvecklingen ställt tydligare krav på att de skall bidra till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Som ett annat viktigt kompletterande steg har regeringen i mars 2002 beslutat ge NUTEK, samt ytterligare 17 myndigheter, i uppdrag att identifiera potentiella områden för ökad sektorsamordning inom sex politikområden. Myndigheterna skall även utarbeta metoder som säkerställer en effektiv samordning. Regeringen avser även att på central nivå utveckla metoder för att

effektivisera samordningen mellan olika politik-områden. Dessutom avses förordningen (1998:1634) om regionalt utvecklingsarbete ses över.

– Tydlig ansvarsfördelning mellan stat och kommuner:

Erfarenheterna från försöksverksamheten med ändrad regional ansvarsfördelning, tillväxtavtals- och strukturfondsarbete samt omställningsarbetet i de prioriterade försvarskommunerna visar att den lokala och regionala nivåns engagemang är en avgörande faktor för en positiv utveckling. Det finns därför goda skäl att genomföra en politik inom vilken den regionala nivån lyfts fram som en samarbetsarena för utvecklingsarbete mellan staten och kommuner, landsting, näringsliv och organisationer.

Riksdagen har beslutat om Regional samverkan och statlig länsförvaltning (prop. 2001/02:7, bet. 2001/02:KU7, rskr. 2001/02:138). Det är i samtliga län, förutom Skåne län och Västra Götalands län, möjligt att, från den 1 juli 2002, bilda kommunala samverkansorgan. Dessa skall fr.o.m. den tidpunkt som regeringen beslutar, dock tidigast den 1 januari 2003, ta över uppgifter från länsstyrelserna. Bland annat utarbetande av program för länets utveckling och samordning av utvecklingsinsatser i länet för genomförandet av programmet, beslut om användningen av vissa statliga medel för regional utveckling, emottagande och beredande av ansökningar om bidrag från EG:s strukturfonder avseende mål 1 och mål 2 samt beslut om länsplan för regional infrastruktur. De kommunala samverkansorganen avses även få huvudansvaret för utarbetandet och genomförandet av de kommande regionala tillväxtprogrammen.

Vad gäller de regionala tillväxtavtalen avser regeringen att, i län i vilka samverkansorgan fr.o.m. 2003 övertar ansvaret från länsstyrelsen för arbetet med de regionala tillväxtprogrammen, låta länsstyrelsen ansvara för att driva och avsluta arbetet med nuvarande tillväxtavtal.

– Lärande och program som instrument för utveckling:

Den regionala utvecklingspolitiken bör präglas av ett lärande arbetssätt. Regeringen har bl.a. givit länsstyrelserna, de regionala självstyrelseorganen, NUTEK och ITPS i uppdrag att utveckla lärandet inom politiken.

– Regionala jämförelser som drivkraft för förändring:

Ett viktigt syfte med jämförelser (benchmarking) är att få igång förändringsprocesser och öka kunskapsutbyte mellan och inom olika organisationer och regioner. OECD har, i samarbete med bl.a. VINNOVA och Arbetsmarknadsverket, genomfört studier av partnerskapets roll och funktion i arbetet med de regionala tillväxtavtalen i Uppsala och Västerbottens län. Jämförelser kommer också att göras med OECD-studier av liknande processer i andra länder. OECD genomför också en studie av Öresundsregionen i samarbete med Öresundskommittén m.fl. (s.k. Territorial Review). Den syftar till att utröna möjligheter och hinder för en utveckling i en region som omfattar delar av två länder – Skåne i Sverige och Huvudstadsregionen i Danmark.

– Samverkan med EG:s struktur- och regionalpolitik:

Regeringen avser att noga följa upp resultaten av de nyligen avslutade strukturfondsprogrammen för perioden 1995–1999 liksom utvecklingen av de nuvarande programmen för perioden 2000–2006. I samband med halvtidsutvärderingen 2003 kan justeringar av medelsfördelningen mellan olika åtgärder komma att göras, i syfte att eftersträva ökad samverkan med den nationella politiken för regional utveckling.

– Riktade åtgärder:

De regionala tillväxtprogrammen avses utgöra basen i det långsiktiga arbetet för en hållbar regional utveckling. I propositionen om En politik för tillväxt och livskraft i hela landet har regeringen presenterat ett stort antal särskilda program inom olika strategiskt viktiga områden (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Medel som avsätts för dessa program är små i förhållande till de medel som avses avsättas inom de regionala tillväxtprogrammen. Syftet med flera av programmen är att insatser inom dessa skall bidra med kunskap och stöd som är viktiga för utformningen och genomförandet av tillväxtprogrammen.

De särskilda programmen riktas både till regioner i landet med de största behoven av utveckling men även, i linje med den nya politiken, till regioner som har en relativt god utveckling som t.ex. de tre storstadsregionerna. Till exempel är en av intentionerna med programmet för

utveckling av innovationssystem och kluster att öka kunskaperna och sprida erfarenheter inom området.

I det följande redovisas det viktigaste som hittills gjorts som en följd av propositionen om en politik för tillväxt och livskraft i hela landet. Andra åtgärder redovisas under respektive utgiftsområde.

Regeringen gav i september 2002 Delegationen för utländska investeringar i Sverige (ISA), VINNOVA och NUTEK i uppdrag att genomföra ett nationellt program för utveckling av innovationssystem och kluster under perioden 2002–2004. Programmet skall omfatta totalt 70 miljoner kronor, exklusive medfinansiering. Syftet är att främja utvecklingen av innovationssystem och kluster och därigenom stärka den regionala konkurrenskraften.

Regeringen har även beslutat att genomföra ett program om totalt 15 miljoner kronor, exklusive medfinansiering, för utveckling av industri-, mineral-, ballast- och stenindustrierna inom stödområdena under perioden 2002–2004. Syftet med programmen skall vara att skapa en hållbar tillväxt i ett kluster för de mineralutvinnande branscherna.

Regeringen har dessutom beslutat att genomföra ett program för att främja en hållbar tillväxt inom det nationella träklustret under perioden 2002–2004, som omfattar totalt 20 miljoner kronor, exklusive medfinansiering. Syftet är att främja utvecklingen av det större nationella skogsklustret.

Regeringen har därutöver tillsatt en utredning, som har i uppdrag att föreslå åtgärder för att stödja verksamheten med fortsatta och utbyggda bil- och komponenttester avseende klustret i övre Norrlands inland.

Ett program för att stimulera ökad innovationskraft inom turistnäringen samt främja forskning om turism fattade regeringen beslut om i juni 2002. Programmet avses bedrivas under perioden 2002–2004 och omfatta totalt 40,5 miljoner kronor, exklusive medfinansiering.

Regeringen beslutade i januari 2002 att uppdra åt Sveriges Rese- och Turistråd AB att utveckla och marknadsföra varumärket Fjällvärlden. Programmet avses bedrivas under perioden 2002–2004 och omfatta totalt 20 miljoner kronor, exklusive medfinansiering. Syftet med programmet är att utveckla och marknadsföra ett nytt varumärke, Fjällvärlden.

Regeringen beslutade i januari 2002 att uppdra åt NUTEK, i samarbete med bl.a. Företagarnas Riksorganisation, att genomföra ett program med syfte att öka användningen av modern informationsteknik i företag lokaliserade inom stödområde A. Programmet skall bedrivas under perioden 2002–2004 och omfattar totalt 50 miljoner kronor, exklusive medfinansiering.

Regeringen har i mars 2002 beslutat att genomföra ett program om totalt högst 25 miljoner kronor under perioden 2002–2004 för insatser med strategisk inriktning med syfte att långsiktigt stärka lokal näringslivsutveckling med fokus på en eller flera lokala arbetsmarknadsregioner. Programmet är strategiskt viktigt eftersom bl.a. de kommunala samverkansorganen, enligt propositionen om Regional samverkan och statlig länsförvaltning (prop. 2001/02:7, bet. 2001/02:KU7, rskr. 2001/02:138), kommer att få en ökad betydelse för genomförandet av den nya politiken, bl.a. genom att de avses erbjudas huvudansvaret för utarbetandet och genomförandet av de kommande regionala tillväxtprogrammen.

Ett sammanhållet nationellt program för entreprenörskap avser regeringen att besluta om under hösten 2002. Programmet avses bedrivas under perioden 2002–2004 och omfattar totalt 12 miljoner kronor, exklusive medfinansiering. Syftet avses vara att skapa ett mer entreprenöriellt klimat, bidra till positiva attityder till entreprenörskap och företagande samt öka nyföretagandet.

Regeringen beslutade i september 2002 att genomföra lokala program för entreprenörskap och lokalt utvecklingsarbete. Programmet avses bedrivas under perioden 2002–2004 och omfattar totalt 30 miljoner kronor, exklusive medfinansiering. Syften med programmen är dels att, bl.a. genom ett förbättrat entreprenörskap, medverka till att utvecklingsidéer av särskild betydelse för den lokala utvecklingen tillvaratas i ökad utsträckning, dels att öka möjligheterna för ideella organisationer att delta i och påverka denna process.

Lokala utvecklingsprogram för kommersiell service avses inrättas fr.o.m. 2004, inom vilka samordningsmöjligheter och lokalt anpassade lösningar eftersträvas.

Regeringen tilldelade i mars 2002 länsstyrelser och självstyrelseorgan sammanlagt 20 miljoner kronor i extra medel för stöd till kommersiell service. Konsumentverket har i uppdrag att ut-

veckla och testa nya lösningar inom det kommersiella serviceområdet under en treårsperiod med början 2002. Regeringen har avsatt sammanlagt 15 miljoner kronor för ändamålet.

Regeringen har i februari 2002 tillsatt särskilda delegationer med tidsbegränsade mandat att medverka till att – i dialog med regionala och lokala aktörer – långsiktigt stärka utvecklingen inom de mest utsatta lokala arbetsmarknadsregionerna i norra Sveriges inland respektive delar av Bergslagen, Värmland och Dalsland.

För perioden 2002–2004 avsätts bl.a. 10 miljoner kronor per år för att täcka delar av utgifterna för basfinansieringen av regionala och lokala resurscenter för kvinnor. Dessutom avsätts särskilda medel till projekt som drivs vid dessa center. Verksamheten skall bidra till att utveckla jämställdhetsperspektivet inom de regionala tillväxtavtalen och de kommande regionala tillväxtprogrammen.

Regeringen gav i december 2001 Glesbygdverket i uppdrag att kartlägga förekomsten av och verksamheten vid lärcentra. Uppdraget skall redovisas senast i november 2002, därefter avses kriterier för det särskilda bidraget om sammanlagt 20 miljoner kronor under 2003 till kommuner för uppbyggnaden av lokala lärcentra utarbetas och fastställas.

När det gäller direkt företagsinriktade åtgärder är det regeringens principiella inställning att det i ett längre perspektiv är angeläget att reducera användningen av olika bidrag. När behov av marknadskompletterande finansieringsinsatser föreligger, bör möjligheterna prövas att främst använda former som innebär att återbetalning av kapitalet sker. Regeringens principiella inställning är att företagsstöd, i form av selektiva bidrag, främst skall användas i de områden som har de största geografiska nackdelar, dvs. främst stodområde A. Småföretagsstöd har beviljats främst i tätorter utanför nationella stodområden, och i dessa områden bör marknadens aktörer ta ett ökat ansvar. Regeringen har därför avvecklat småföretagsstödet och även lån till privata regionala investmentbolag fr.o.m. 2002.

Inriktningen och beslutsformerna avseende de regionala utvecklingspolitiska företagsstöden skall ses över och utvecklas på flera sätt. Bland annat har en informell arbetsgrupp med uppgift att göra en översyn av dessa stödformer utsetts. I översynen skall jämställdhetsperspektivet särskilt analyseras och beaktas. Regeringen har vidare i juni 2002 givit ITPS i uppdrag att utvär-

dera sysselsättningsbidragets effekter i förhållande till stödformens syften, mål och utgifter.

En regional stimulans för småföretagandet i stodområde A har fr.o.m. januari 2002 införts (prop. 2001/02:45 Bokmoms m.m., bet. 2001/02:SkU12, rskr. 2001/02:122). Syftet är att stimulera småföretagandet samt att bidra till en god service i de delar av landet som har de största geografiska lägesnackdelarna.

3.5 Insatser

3.5.1 Insatser inom politikområdet Regionalpolitik

Inom politikområdet har åtgärderna främst inriktats mot att underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas. Detta har bl.a. skett genom att bevilja företag, främst i de nationella stodområdena, olika former av företagsstöd. Andra viktiga insatser för att främja utvecklingen av näringslivet har skett genom projektverksamhet i olika former inom främst ramen för arbetet med de regionala tillväxtavtalen och genom EG:s geografiskt avgränsade strukturfondsprogram.

Nationella stodområden och företagsstöd

Som beskrivits i tidigare propositioner har EG-kommissionen godkänt att Sverige får ha nationella stodområden som omfattar 15,9 procent av befolkningen. Detta är en liten andel i jämförelse med andra medlemsländer.

Den 31 december 2001 avvecklades stödformerna småföretagsstöd och lån till privata regionala investmentbolag. I övrigt har inga större förändringar skett av de selektiva stödformerna.

EG-kommissionen beslutade i december 2000 att stödformen nedsätta socialavgifter inte är förenlig med EG:s nya riktlinjer för statligt stöd till regionala ändamål och att stödformen måste upphöra i dess dåvarande utformning. Riksdagen beslutade 2001 i stället att fr.o.m. den 1 januari 2002 införa en regional stimulans för småföretagande i stodområde A (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118, prop. 2001/02:45, bet. 2001/02:SkU12 rskr. 2001/02:116). Stimulansen lämnas genom utvidgade särskilda avdrag vid beräkning av arbetsgivaravgifter och egenavgifter för arbete som utförs vid ett fast driftsälle i stodområdet. Det

lämnade avdraget ryms inom ramen för s.k. försumbart stöd och är därför förenligt med EG:s statsstödsregler.

Transportbidrag har kompenserat företag i regionalpolitiskt prioriterade områden för höga transportkostnader. Bidraget skall även stimulera till höjd förädlingsgrad.

EG:s strukturfonder

EG:s strukturfonder har, sedan Sverige blev medlem i den Europeiska unionen, tillfört stora områden i landet regionalpolitiska resurser. Det sammanlagda återflödet från fonderna för regionalpolitiskt inriktade åtgärder för föregående programperiod 1995–1999, uppgick till ca 5 500 miljoner kronor. Dessa medel har medfinansierats med ca 9 000 miljoner kronor från nationella offentliga medfinansierare och 6 000 miljoner kronor från privata medfinansierare.

Det sammanlagda återflödet från strukturfonderna för regionalpolitiskt inriktade strukturfondsåtgärder (dvs. inom målen 1 och 2 samt vissa gemenskapsinitiativ) beräknas för programperioden 2000–2006, uppgå till ca 11 600 miljoner kronor. Nationella offentliga och privata finansierare förväntas bidra med ca 20 000 miljoner kronor.

Strukturfonderna är viktiga instrument i den politik för ekonomisk och social sammanhållning som bedrivs inom den Europeiska unionen. Av de regionalpolitiskt inriktade strukturfondsinsatserna i Sverige får områden med låg befolkningstäthet störst del. Åtgärderna inriktas främst mot olika projekt för små och medelstora företag, som bl.a. syftar till att stimulera nyföretagande och marknadsföring av företagens varor och tjänster. Många projekt är också inriktade mot samverkan mellan företag kring produkt- och processutveckling samt mot att öka företagens kompetens inom modern informationsteknik.

Gles- och landsbygdsfrågor

För att stimulera utvecklingen i gles- och landsbygdsområden har bl.a. företag beviljats landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service. Även projekt inom den regionala projektverksamheten bidrar till utvecklingen i dessa områden.

Under senare år har vissa länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan utarbetat regionala program för landsbygdsutveckling. Dessa program avses fortsätta att utvecklas, bl.a. inom ra-

men för strukturfondsprogrammen och de regionala tillväxtavtalen.

Med bidrag från EG:s strukturfonder sker även insatser specifikt riktade till gles- och landsbygdsområden. Genomförandet av gemenskapsinitiativet LEADER+ påbörjades under 2001. Arbetet inom s.k. LAG-grupper (lokala aktionsgrupper) har utvecklat innovativa åtgärder och, tack vare ett omfattande ideellt arbete i projekten, skapat resurser för landsbygdsutvecklingsarbetet i stor skala. Bland annat de olika målprogrammen och vissa Interregprogram innehåller insatser för gles- och landsbygdsområden och har därmed bidragit till deras utveckling. Eftersom delar av skärgården definieras som gles- eller landsbygd kan särskilt nämnas programmen Mål 2 Öarna och Interreg IIIA Skärgården som utgör två särskilda program enbart riktade till skärgårdsområden.

Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder

Regeringens program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder, omfattande 500 miljoner kronor, startade 1998. Under 2001 har de sista beloppen betalats ut och merparten av åtgärderna har nu genomförts över hela landet, med tyngdpunkten i regionalpolitiskt prioriterade områden. Ambitionen har bl.a. varit att programmet skall medverka till att realisera åtgärder som på grund av begränsade medel annars inte kommit till stånd och att det skall innehålla insatser som lämpligen initieras på central nivå. Regeringen har uppdragit åt ITPS att bl.a. utvärdera effekterna av programmet. En slutrapport skall redovisas till regeringen senast den 30 april 2003.

Utvecklingsprogram för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten

I samband med de strukturomvandlingar inom försvaret som genomförts de senaste åren, har regeringen genomfört ett omfattande utvecklingsprogram för de kommuner som haft de största problemen. Bl.a. har en särskild omställningsgrupp inom Regeringskansliet hjälpt kommunerna att analysera sina framtida utvecklingsmöjligheter och medverkat till att skapa förutsättningar för lokalisering av både statliga och privata nya arbetstillfällen. En av huvuduppgifterna har varit att stärka kommunernas förmåga att arbeta långsiktigt och strategiskt med

näringslivsutveckling för att tillvarata befintliga resurser på ett mer effektivt sätt.

Omställningsgruppens mandat löpte ut den 31 december 2001, men omställnings- och utvecklingsarbetet fortgår i de berörda kommunerna inom ramen för ordinarie insatser.

Regeringen har uppfyllt de utfästelser om statliga ersättningsjobb som aviserades i regeringens skrivelse 1999/2000:33 till riksdagen. Regeringen räknar även med att förutsättningar skapats i samtliga kommuner för att uppfylla regeringens utfästelser avseende nya privata arbetstillfällen.

Regeringen har i juli 2002 givit dels ITPS, dels Statskontoret i uppdrag att utvärdera effekterna av programmet respektive den arbetsmetod som använts. En slutrapport från Statskontoret skall redovisas till regeringen senast den 15 juni 2003 och en slutrapport från ITPS senast den 31 maj 2004.

3.5.2 EG:s samtliga strukturfonder

Näringsdepartementet har en samordningsroll gentemot EG-kommissionen för samtliga strukturfonder i Sverige. I det följande lämnas en översiktlig redovisning för dessa.

Under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling finns anslag uppförda för Europeiska regionala utvecklingsfonden (regionalfonden). Ytterligare information om övriga fonder lämnas under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad (socialfonden) och utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (jordbruks- och fiskefonden).

Nuvarande programperiod för EG:s strukturfonder inleddes 2000 och skall pågå t.o.m. 2006. En utförligare redovisning för strukturfondernas geografiska omfattning och inriktning har lämnats i tidigare propositioner, senast i propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). En beskrivning finns också i regeringens skrivelse 2001/02:160 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen 2001.

Målen 1 och 2

Mål 1 syftar till att stödja de mest glesbefolkade områdena i Sverige. Inom de två mål 1-programmen, Norra Norrland och Södra Skogslänsregionen, har ett stort antal beslut fattats om enskilda projekt.

Mål 2 syftar till att stimulera näringslivsutvecklingen i utsatta industri- och landsbygdsregioner. För de fyra mål 2-programmen Norra, Västra, Södra och Öarna har intresset för att söka bidrag från programmen också varit stort.

I enlighet med lag (2002:34) om samverkansorgan i länen kommer ansvaret för beredning av ansökningar om bidrag avseende mål 1 och 2 att övergå till samverkansorgan i de län där dessa bildas. Förvaltningen av EG:s strukturfonder är nu mer decentraliserad än i föregående programperiod och organisationen för genomförandet är fastlagd i de samlade programdokumenten enligt Rådets förordning 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna. Förändringar av organisationen föranleder förändringar av programdokumenten, vilka måste ske i samverkan med EG-kommissionen. Regeringen bedömer att ansvaret för beredningen kan övergå till berörda samverkansorgan fr.o.m. den 1 januari 2004.

Fiskeriåtgärder utanför mål 1

Programmet för strukturstöd till fiskerinäringen utanför mål 1 omfattar hela övriga Sverige. Stöd kan bl.a. lämnas till yrkesfisket för såväl modernisering som avveckling, till vattenbruket och till beredningsindustrin.

Mål 3

Mål 3 syftar till att stärka individens ställning på arbetsmarknaden genom kompetensutveckling av såväl arbetslösa som sysselsatta. Även andra insatser som kompletterar den nationella sysselsättningspolitiken omfattas.

Interreg III

Det övergripande syftet med Interreg-initiativet är att stärka samarbetet över nationsgränserna så att dessa inte hindrar en balanserad utveckling och integrationen i Europa. Programmen skall administreras gemensamt av deltagande länder, vilka utser en gemensam förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet. Organisationen för Interreg III redovisas i det följande.

Interreg III A avser gränsregionalt samarbete. Sverige deltar i fem Interreg IIIA-program, nämligen Kvarken/Mittskandia (med Finland och Norge), Skärgården (med Finland), Nord (med Finland, Norge och Ryssland), Öresund (med Danmark) och Sverige-Norge. Skärgården och Nord har förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet i Finland. Finland ansvarar

även för Sveriges andel av EU-medlen. För Sveriges andel av EU-medlen i Öresundsprogrammet är NUTEK utbetalande myndighet, medan Hovedstadens Udviklingsråd i Danmark är förvaltningsmyndighet. För Sverige-Norge-programmet är länsstyrelsen i Jämtlands län förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet. För Kvarken/Mittskandia är länsstyrelsen i Västerbottens län förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet. Länsstyrelsen ansvarar även för Finlands andel av EU-medlen. För de tre Interreg IIIA-program, där utbetalande myndighet finns i Sverige, redovisas EU-medlen på statsbudgeten. Avtal om genomförande, uppföljning och kontroll av programmen har utarbetats mellan regeringarna i respektive länder. För samtliga program har genomförandet startat och beslut till enskilda projekt har tagits.

Interreg III B avser samarbete inom större sk. transnationella områden. Sverige deltar i tre program; Östersjön, Nordsjön och Norra periferin. Östersjöprogrammet omfattar hela Sverige och ytterligare tio länder runt Östersjön. Programmet har förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet i Tyskland. Sekretariat finns i Rostock och Karlskrona. Nordsjöprogrammet omfattar sydvästra Sverige och ytterligare sex länder runt Nordsjön. Programmet har förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet i Danmark. Programmet för Norra Periferin omfattar de norra delarna av Sverige, Finland, Norge, Skottland och Ryssland samt Grönland, Island och Färöarna. Programmet administreras av ett sekretariat i Köpenhamn. Länsstyrelsen i Västerbottens län är förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet och ansvarar även för EU-medlen från Skottland och Finland samt nationella medel från Island, Grönland och Färöarna. Medlen för Norra Periferin redovisas inte på statsbudgeten, utan länsstyrelsen har ett bankkonto där inbetalningar från EG-kommissionen och utbetalningar till projektägarna hanteras.

Interreg III C avser interregionalt samarbete mellan regioner i hela EU och dess grannländer i form av ett strukturerat utbyte av erfarenheter och metoder från verksamheter mellan myndigheter inom målen 1 och 2, gemenskapsinitiativen Interreg och Urban samt Innovativa åtgärder. Administrativt är EU:s 15 medlemsländer indelade i fyra zoner. Sverige tillhör den norra zonen tillsammans med Danmark, Finland och norra Tyskland samt Norge, som deltar med egna me-

del. EG-kommissionen godkände programmet för Interreg III C i december 2001. Förvaltningsmyndighet och utbetalande myndighet finns i Tyskland. Programmet kommer att vara operativt på EU-15 nivå under hösten 2002.

Övriga gemenskapsinitiativ

Urban II syftar till social förnyelse av städer och genomförs i Göteborg.

Equal syftar till att i transnationellt samarbete främja nya metoder för att motverka all slags diskriminering och ojämlikhet i anknytning till arbetsmarknaden.

LEADER+ omfattar de södra och mellersta delarna av Sverige och syftar till att stödja landsbygdens utveckling. Programmet har kommit igång väl och beslut har börjat fattas.

3.5.3 Insatser utanför politikområdet av stor betydelse för den regionala utvecklingen

Det är inte i första hand åtgärder inom ramen för politikområdet Regionalpolitik, som varit avgörande för den regionalpolitiska utvecklingen och möjligheterna att uppfylla de regionalpolitiska målen. Regionalpolitiska hänsynstaganden inom andra politikområden har varit av större betydelse för den regionalpolitiska utvecklingen. Därför tas i möjligaste mån inom ramen för andra viktiga politikområden fram lösningar som kännetecknas av ett regionalpolitiskt helhetsperspektiv. Dessa åtgärder ingår inte i politikområdet Regionalpolitik.

I följande avsnitt redovisas insatser utanför politikområdet som bedöms ha stor betydelse för den regionalpolitiska utvecklingen. För en helhetsbild av insatsernas sammanhang inom deras respektive politikområden hänvisas i texten till aktuella utgiftsområden.

Stiftelsen Norrlandsfonden har under 2001 finansierat etablering, utveckling och expansion av näringslivet, främst små och medelstora företag, med sammanlagt 130 miljoner kronor, varav lån 117 miljoner kronor.

Utbildningspolitiken. I dagens kunskapssamhälle är tillgången till utbildning och lärande en av de mest betydande faktorerna för att uppnå tillväxt och rättvisa.

Den viktiga grunden läggs redan i förskolan och fortsätter sedan i grund- och gymnasieskolan, vuxenutbildningen och i högskolan. Utbild-

ning på gymnasial nivå skall tillgodose såväl arbetslivets som individens efterfrågan på kunskap och kompetens. Arbetskraft med gymnasial utbildningsnivå är viktigt för näringslivets utveckling samt utgör rekryteringsbas för högskolestudier. Kommunerna bär i det decentraliserade systemet ansvaret för att uppfylla kraven på en likvärdig skola för alla elever oavsett geografisk hemvist.

Utbyggnaden av högskolan fortsätter i hela landet. Antalet helårsstudenter ökade med 11 230 mellan 2000 och 2001.

Närheten till en högskola kan stimulera till högskolestudier i miljöer där studietraditionen och därmed utbildningsnivån är låg. En geografisk spridning av utbildningen ger därmed fler möjligheter att studera.

Små lärosäten inriktar ofta sina resurser på att skapa spetskompetens inom ett fåtal forskningsområden. Särskilda medel för att utveckla forskningen vid dessa högskolor bidrar till att högskolorna kan utveckla forskningsområden som stärks av de regionala förutsättningarna, vilket också ofta initieras genom kontakter med näringslivet i högskolornas närområde. Dessa insatser har också i flera fall fått industrin att placera egen forskning och utveckling i anslutning till högskolorna. Insatser inom de regionala tillväxtavtalen har bidragit till att högskolans roll i den regionala utvecklingen har tydliggjorts, enligt vad som framkommer i regeringens Rapport om tillväxtavtalen, Andra året (Ds. 2002:34).

Inom *Forskningspolitiken* stöds forskning av hög kvalitet via de externa forskningsfinansierarna, främst forskningsråden och VINNOVA. För att kunna konkurrera om medel från dessa behövs forskning av högsta kvalitet. Genom att inom smala sektorer utveckla starka forskningsprogram ökas möjligheterna för små lärosäten att framgångsrikt konkurrera om bidrag. (Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.)

Insatser inom *Transportpolitiken* är av väsentlig betydelse för utvecklingen i regionalpolitiskt prioriterade områden. Ett av delmålen är en positiv regional utveckling, där transportsystemet främjar utvecklingen genom att dels utjämna skillnader i möjligheterna för olika delar av landet att utvecklas, dels motverkar nackdelar av långa transportavstånd.

Vägverket, Banverket och Statens institut för kommunikationsanalys har i uppdrag att utar-

beta relevanta resultatmått för det transportpolitiska målet om en positiv regional utveckling.

För att hela landet skall få en tillfredsställande transportförsörjning beslöt regeringen 1999 att ett nytt statligt bidrag till kommunala flygplatser skulle införas. Under 2001 uppgick de totala bidragen till de kommunala flygplatserna till 111 miljoner kronor. Vidare har regeringen infört allmän trafikplikt på tio inrikesflyglinjer, huvudsakligen till och från inlandskommuner i norra Sverige. Rikstrafiken har även inlett upphandling av denna trafik.

Restids- och resekostnadsminskningar för vägtrafikanterna har varit mindre i stödområdena än i övriga landet. Samtidigt har skillnader mellan vägens ytstandard i olika regioner minskat under 2001. Insatser för bättre godstransporter på järnväg har bidragit till lägre kostnader och därmed ökad konkurrenskraft för olika regioner. Ett exempel på detta är uppgraderingen av Malmbanan. Kortare restider har i vissa fall bidragit till regionförstoring. Byggandet av den från regionalpolitisk synpunkt viktiga Bothnia-banan utefter Norrlandskusten har fortsatt under 2001.

Målet för *IT, tele- och postpolitiken* är att alla skall ha tillgång till en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar infrastruktur och därtill hörande samhällstjänster. Därutöver skall det finnas en grundläggande kassaservice i hela landet.

Av särskilt stor betydelse för den framtida regionala utvecklingen bedöms utbyggnaden och användningen av modern kommunikationsteknik vara. IT-politikens inriktning är också bl.a. att främja tillväxt, sysselsättning och regional utveckling. Hushåll och företag i alla delar av Sverige bör inom de närmaste åren få tillgång till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Detta skall i första hand ske på kommersiella grunder. Riksdagen har härutöver beslutat om särskilda åtgärder för utbyggnad av IT-infrastruktur i gles- och landsbygd för att förbättra tillgängligheten. Åtgärderna omfattar bl.a. bidrag till lokala och regionala telenät i områden som inte förses med IT-infrastruktur genom marknadens försorg, skattereduktion till fysiska och juridiska personer för bredbandsanslutning samt ett stomnät med hög tillgänglighet till landets alla kommuner. På grund av det förändrade marknadsläget har dock förutsättningarna för en snabb utbyggnad av IT-infrastruktur förändrats. Regeringen har därför vidtagit åtgärder för att

stimulera nätutbyggnaden. (Utgiftsområde 22 Kommunikationer.)

Näringspolitiken syftar till att skapa fler och växande företag i hela landet. Omfattningen och utformningen av insatserna skall anpassas till och utföras inom respektive region för att motsvara det lokala och regionala behovet.

Regeringen har påbörjat en omstrukturering av centrala myndighetsfunktioner inom näringspolitiken. Syftet är att dels anpassa strukturen till förändrade förutsättningar, dels skapa en enklare, tydligare och mer kraftfull myndighetsstruktur. En ny myndighet för företagsutveckling, NUTEK, inrättades från och med den 1 januari 2001.

Inom Näringspolitiken bedrivs också investeringsfrämjande åtgärder genom Delegationen för utländska investeringar i Sverige (ISA). ISA har på senare år också erhållit särskilda bidrag för bl.a. regionalpolitiska insatser. Dessa har använts för bl.a. samverkan med och kunskapsöverföring till såväl regional som lokal nivå. Verksamheten bedöms ha givit långsiktigt resultat i form av bl.a. sysselsättning i regionalpolitiskt prioriterade regioner.

Våren 1998 introducerade regeringen den *regionala näringspolitiken* och därmed ett nytt sätt att bedriva regionalt utvecklingsarbete. Under 1998–1999 har tillväxtavtal utarbetats i alla delar av landet. Genomförandet pågår under perioden 2000–2003. Avsikten är att bättre kunna ta tillvara den tillväxtpotential som finns i alla delar av landet. Regeringen bedömer att processen med tillväxtavtal hittills medfört många positiva effekter. (Utgiftsområde 24 Näringsliv.)

Arbetsmarknadspolitikens huvudsakliga uppgifter är att snabbt tillsätta lediga platser och öka de arbetslösas anställbarhet genom kompetenshöjande insatser och rörlighetsfrämjande åtgärder. Härigenom skapas förutsättningar för en väl fungerande arbetsmarknad. Genomförandet och omfattningen av åtgärderna anpassas till lokala och regionala förutsättningar, vilket bidrar till att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen i regionerna.

Förändringarna inom arbetslöshetsförsäkringen, som började gälla i februari 2001, innebär större krav på yrkesmässig och geografisk rörlighet efter de första 100 dagarnas arbetslöshet. Detta liksom införandet av den s.k. aktivitetsgarantin, som har visat på ökade möjligheter för långtidsarbetslösa att komma ut på arbetsmarknaden, bidrar till en väl fungerande arbetsmark-

nad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt.

En utredning om rörlighetsstimulanser har tillsatts (Dir. 2002:80). Den skall dels göra en översyn av generella åtgärder inom arbetsmarknadspolitikens som stimulerar arbetsmarknadsrelaterad geografisk rörlighet med särskild tyngdpunkt på flyttningsbidragen, dels göra en översyn av andra möjligheter att främja tillgången till nyckelpersoner i mindre lokala arbetsmarknadsregioner.

När det gäller forskningen om regional utveckling står Arbetslivsinstitutet för värdefulla bidrag. (Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.)

Landsbygdspolitiken, som är en del av den gemensamma jordbrukspolitikens, bidrar till utvecklingen i gles- och landsbygdsområden. Riksdagen har bemyndigat regeringen att tillämpa ett miljö- och landsbygdsprogram för perioden 2000–2006 enligt rådets förordning (EG) nr 1257/99 om stöd till utveckling av landsbygden av den 17 maj 1999. Programmet medfinansieras över EG-budgeten.

Landsbygdsprogrammet skall främja en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av jordbruket, livsmedelsproduktionen, skogsbruket och landsbygden. Jordbrukets natur- och kulturvärden skall värnas och jordbrukets negativa miljöpåverkan minimeras. I samverkan med andra delar av den gemensamma jordbrukspolitikens, struktur- och regionalpolitikens mål 1- och 2-program, LEADER+ och det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige medverkar miljö- och landsbygdsprogrammet till utveckling av en livskraftig landsbygd i hela landet. (Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.)

Storstadspolitiken syftar till att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för tillväxt så att de kan bidra till att nya arbetstillfällen skapas såväl inom som utom storstadsregionerna. Storstadspolitiken skall också medverka till att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna.

Storstadsdelegationen har under 2001 förstärkt tillväxtaspekten inom storstadspolitikens genom att öka fokuseringen på tillväxt, sysselsättning och utbildning.

Ett första steg har tagits för att öka samverkan mellan det arbetet som pågår inom de lokala utvecklingsavtalen och arbetet inom ramen för regionala tillväxtavtal och kommande regionala tillväxtprogram.

Kulturpolitiken skall bl.a. främja ett rikt kulturutbud i hela landet och skapa möjlighet till kulturutbyte mellan olika regioner. Alla skall ha möjlighet att uppleva kultur och ägna sig åt eget skapande oberoende av var de bor. Inriktningen av de statliga insatserna har i mycket hög grad varit att bygga upp en infrastruktur av kulturinstitutioner på nationell, regional och lokal nivå. (Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.)

Miljöpolitiken är av stor betydelse för en hållbar regional utveckling ur flera aspekter. Förverkligandet av de nationella miljö kvalitetsmålen, som bl.a. innebär att skydda miljön, utveckla och vårda naturresurserna, kulturarvet och boendemiljön. En attraktiv natur-, kultur- och boendemiljö är viktigt för att attrahera såväl entreprenörskap och företag som boende och bidrar direkt till hållbar tillväxt. Turistnäringen är ett exempel på näring för vilken detta är av betydelse.

Inom ramen för lokala investeringsprogram har samhällsinvesteringar gjorts för att bidra till en hållbar utveckling och uppfyllelse av miljömålen. Utgångspunkten för arbetet har t.ex. varit att en miljöinsats är ett led i en strukturomvandling av t.ex. en gammal industriort, som söker nya vägar för ekonomisk utveckling och sysselsättning. Bidrag från de lokala investeringsprogrammen har, tillsammans med andra offentliga medel (miljö- och landsbygdsprogrammet, energiomställningsprogrammet, strukturfonderna, EG:s övriga program och fonder m.m.) bidragit till att omsätta kommunens eller regionens strategier och idéer för utveckling i praktiken. (Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.)

Syftet med *det statliga bidrags- och utjämningsystemet* i kommunsektorn är att ge kommuner respektive landsting med olika strukturella förutsättningar möjligheter att erbjuda likvärdig service i landets olika delar. Regeringen fattade den 27 september 2001 beslut om en parlamentarisk kommitté för översyn av systemet, den s.k. utjämningskommittén (dir. 2001:73). Kommittén skall redovisa sitt arbete senast den 1 oktober 2003.

För att bereda ärenden om *ekonomisk stöd till kommuner* och landsting, som har särskilt svår ekonomisk situation tillsattes en kommitté (kommundelegationen). Kommundelegationen avslutade sitt arbete den 1 juli 2000 och det har resulterat i att staten ingått överenskommelser med 36 kommuner och tre landsting. För att

följa överenskommelsen har en särskild delegation tillsatts för att följa upp kommundelegationens ärenden. (Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.)

Dessutom inrättades en bostadsdelegation 1998 för att sluta avtal med och besluta om bidrag till kommuner som haft övermäktiga åtaganden för boendet. Delegationen, som upphörde i augusti 2002, har prövat och avgjort ansökningar från 91 kommuner och slutit avtal med 40 av dessa. Det finns även i fortsättningen kommuner som behöver stöd för att klara sina åtaganden för boendet. En ny myndighet, Statens bostadsnämnd, inrättades därför den 1 augusti 2002. (Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.)

Inom *integrationspolitiken* kan kommunernas flyktingmottagande vara av betydelse för den regionala utvecklingen. Under de senaste åren har storstäderna tagit emot en allt större andel av de nyanlända flyktingar som beviljas uppehållstillstånd. Detta har skett samtidigt som tillgången på lämpliga bostäder har minskat i storstadsområdena. Samtidigt finns det många kommuner i andra delar av landet som har tillgång till goda bostadslösningar och arbetstillfällen och som kan erbjuda bra introduktionsprogram.

Integrationsverket har möjligheter att som en försöksverksamhet ekonomiskt kompensera kommuner utanför storstäderna att organisera ta emot flyktingar som har svårt att få en bra bostad och introduktion i storstäderna. (Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar.)

3.6 Resultatbedömning politikområde Regionalpolitik

3.6.1 Resultat

Verksamhetsresultat

Målen för regionalpolitiken är t.o.m. 2001 att den skall skapa förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Målet för utgiftsområde 19 Regional utjämnings och utveckling är att verksamheten främst skall underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken. Resultatbedömningen omfattar den verksamhet som bedrivs med anslag inom ut-

giftsområde 19 Regional utjämning och utveckling, förutom anslaget 37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät, den s.k. lilla regionalpolitiken. Åtgärder inom andra politikområden är dock av större betydelse för möjligheterna att uppnå de regionalpolitiska målen.

Resultatbedömningen av de selektiva regionalpolitiska företagsstöden och den regionala projektverksamheten avser beviljade stöd under 2001. Det är ännu inte möjligt att redovisa utbetalade medel för dessa beslut.

Resultatbedömningen av de generella stöden, nedsatta socialavgifter och transportbidrag, avser utbetalda medel 2001.

Resultatbedömningen av strukturfondsprojekten redovisas samlat för respektive programperiod och avser avslutade projekt.

I sammanställningen nedan återfinns en förteckning över de åtgärder som redovisas i denna resultatbedömning. Av sammanställningen framgår även från vilka anslag åtgärden finansieras, vem som beslutar om respektive åtgärd och vilket geografiskt område den avser.

Tabell 3.2 Åtgärder som under 2001 finansierats av anslag inom utgiftsområde 19

Åtgärd/myndighet	Finansierades av anslag ¹	Beslutsfattare	Geografisk omfattning
Central projektverksamhet	33:1	NUTEK och regeringen	Hela landet med tyngdpunkt i regionalpolitiskt prioriterade områden
Regional projektverksamhet	33:1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet med tyngdpunkt i regionalpolitiskt prioriterade områden
Medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram	33:1	Länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen	Målområdena 1 och 2 samt vissa gemenskapsinitiativ
Regionalt utvecklingsbidrag	33:1	Länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen	Stödområdena A och B
Landsbygdsbidrag	33:1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Stödområdena A och B samt gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Småföretagsstöd	33:1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet
Stöd till kommersiell service	33:1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Sysselsättningsbidrag	33:1	Länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen	Stödområdena A och B
Såddfinansiering	33:1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet
Landsbygdslån	33:2	Länsstyrelserna	Stödområdena A och B samt gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	33:3	Riksgäldskontoret	Gles- och landsbygd
Nedsatta socialavgifter	33:4	Riksförsäkringsverket	Stödområde A och del av stödområde B
Transportbidrag	33:5	NUTEK	Transportbidragssonerna 2–5
Glesbygdsverket	33:6	Glesbygdsverket	
Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995–1999	33:7	Beslutsgrupper m.fl.	Målområdena 2, 5b och 6 samt vissa gemenskapsinitiativ
Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	33:8	Förvaltningsmyndigheter m.fl.	Målområdena 1 och 2 samt gemenskapsinitiativen Interreg och Urban
Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner	33:9	Regeringen	Kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Förvarmakten
Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder	A1 Regionalpolitiska åtgärder anslagspost 24	Regeringen	Hela landet med tyngdpunkt i regionalpolitiskt prioriterade områden

¹ Alla nedan angivna anslag, förutom anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder anslagspost 24, avser anslag uppsatta på statsbudgeten för 2001.

Beslut för 1 793 miljoner kronor har fattats under 2001 i form av regional projektverksamhet, medfinansiering av strukturfondsprogram och selektiva regionalpolitiska företagsstöd av länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen. Det är en ökning med 343 miljoner kronor jämfört med år 2000. Det förklaras i huvudsak av att medfinansieringen av struktur-

fondsprogrammen har ökat. NUTEK (ca 43 miljoner kronor) och regeringen (ca 128 miljoner kronor) har beviljat sammanlagt ca 171 miljoner kronor som central projektverksamhet. Härutöver har 4 miljoner kronor beviljats inom programmet för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder.

Totalt har således 1 968 miljoner kronor beviljats för ovan nämnda ändamål under 2001.

Driftstöd i form av transportbidrag och ned-sätta socialavgifter har utbetalats till ett sammanlagt belopp av ca 387 miljoner kronor.

I det följande redovisas detta mer i detalj.

Av medlen för central projektverksamhet som regeringen fattat beslut om under 2001 har 85 miljoner kronor använts i arbetet med att bistå de kommuner som har särskilda omställningsproblem på grund av strukturomvandlingar inom försvarsmakten.

Under året har NUTEK inom sin projektverksamhet deltagit i finansieringen av projekt till ett sammanlagt belopp av 43,5 miljoner kronor. Projekten har varierande inriktning, t.ex. förstudier till stora utvecklingsprojekt eller projekt av pilotkaraktär.

NUTEK har också beslutat om bidrag till medfinansiering av projekt vid lokala och regionala resurscentra för kvinnor. Under 2001 har NUTEK beviljat bidrag till 77 projekt till ett belopp om ca 27 miljoner kronor.

Tabell 3.3 Beviljat belopp för regional projektverksamhet, medfinansiering av strukturfondsprogram och inom Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder åren 1999-2001

Miljoner kronor

	1999	2000	2001
Regional projektverksamhet	267,8	225,3	291,4
Medfinansiering av strukturfondsprogram	346,7	250,0	588,1
Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder	94,0	9,0	4,5

Källa: NUTEK.

Under 2001 har ca 291 miljoner kronor beviljats som regional projektverksamhet av länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen.

En stor del av den regionala projektverksamheten förväntas leda till ett i stort förbättrat företagsklimatet genom att den främjar bl.a. förnyelse av företag och nyföretagandet i framför allt regionalpolitiskt prioriterade områden. Projektet förväntas även leda till ett utvecklat samarbete mellan näringslivet och t.ex. universitet och högskolor.

Under 2001 har ca 588 miljoner kronor beviljats av länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen som medfinansiering av strukturfondsprogram. Anledningen till att beloppet är högre än föregående år är att strukturfondsprogrammen för den nya perioden kom att starta

senare än avsetts eftersom EG-kommissionens godkännande försenades. Därför genomfördes programmen endast under del av 2000.

Resultatet av strukturfondsprogrammen för hela programperioden 1995-1999, inkl. medel från regionalfonden, annan offentlig medfinansiering och privata medel är, enligt NUTEK, cirka 65 000 nya eller bevarade arbetstillfällen och ca 12 000 nya företag. Målsättningen i programdokumenten var 45 000 nya eller bevarade arbetstillfällen och 3 500 nya företag och resultatet överstiger alltså målet. Flera utvärderingar visar dock att detta är en överskattning av antalet arbetstillfällen. Även de selektiva företagsstöden medfinansierar strukturfondsprogrammen. Antalet arbetstillfällen inom ramen för strukturfondsperioden 1995-99 är därför till vissa delar även ett resultat av de selektiva företagsstöden. En samlad redovisning av antal arbetstillfällen är därför inte möjlig.

För nuvarande programperiod är målsättningen 30 000 nya eller bevarade arbetstillfällen och 8 000 nya företag. Avslutade projekt redovisar att de har bidragit till att skapa ca 2 000 nya eller bevarade arbetstillfällen och 500 nya företag. Resultatet går inte att redovisa uppdelat på olika år.

Tabell 3.4 Vissa uppgifter om beviljade selektiva regionalpolitiska företagsstöd åren 1999-2001¹

	1999	2000	2001
Beviljat belopp (mnkr) ¹	932	949	868
Beräknat antal nya arbetstillfällen (antal) ¹	7 200	8 430	6 375
Genomsnittlig subvention per arbetstillfälle (tkr) ²	125	110	136
Investeringar som beräknas delfinansieras med de selektiva företagsstöden (mnkr) ²	3 400	3 034	2 770

¹ Regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd, småföretagsstöd och sysselsättningsbidrag.

² Ej sysselsättningsbidrag.

Källa: NUTEK.

Beslut om totalt ca 868 miljoner kronor under 2001 i olika former av selektiva företagsstöd (exkl. stöd till kommersiell service och såddfinansiering) i samband med investeringar beräknas enligt NUTEK bidra till ca 6 375 nya arbetstillfällen inom främst stodområde A och B. Totalt beviljat belopp 2001 innebär en minskning jämfört med 2000. Skälet är att företagsstödens andel av beviljade medel inom anslaget 33:1 har minskat, dvs. andelen medel för regional projektverksamhet har ökat. Den regionala pro-

jektverksamheten används i betydande utsträckning till medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram. Behovet av medfinansiering var större 2001 än 2000 på grund av att genomförandet av programmen i princip inleddes först 2001. Genomsnittlig subvention per arbetstillfälle uppgår till cirka 136 000 kronor. Det innebär att den genomsnittliga subventionen per arbetstillfälle har ökat. Förklaringen är att stödformer med relativt högre subvention per arbetstillfälle, i detta fall regionalt utvecklingsbidrag, har ökat sin andel av beviljade belopp. Investeringar i storleksordningen 2 770 miljoner kronor beräknas delfinansieras med dessa stöd.

Av beviljat regionalt utvecklingsbidrag 2001 har cirka 75 procent av beloppet beviljats små och medelstora företag, dvs. företag med 0–199 anställda. Det genomsnittliga regionala utvecklingsbidraget är 2,11 miljoner kronor per företag. Totalt har 198 preliminärt beviljade beslut avseende regionalt utvecklingsbidrag fattats under 2001. Av dessa har det enbart varit möjligt att redovisa resultatet av förväntade resultatmål i 148 beslut (74 procent). Av redovisningen framgår enligt NUTEK att de företag som fått bidrag förväntas uppvisa en god tillväxt inom ca 3 år utifrån de resultatmål som rapporteras. Förädlingsvärdet förväntas öka på total nivå med 51 procent, sysselsättningen förväntas öka med 1 239 personer varav 506 kvinnor, omsättningen kommer enligt företagens prognoser att öka med 46 procent samt vinstmarginalen med 3,26 procentenheter. Eftersom investeringarna inte är fullt genomförda förrän om ett par år kan inte det verkliga utfallet redovisas förrän senare.

NUTEK:s uppföljning av bidrag som beviljats tidigare år visar att övervägande delen av alla företag har uppnått den sysselsättningsökning som angavs i ansökan.

I besluten om regionalt utvecklingsbidrag beräknas 38 procent av de nya arbetstillfällena tillfalla kvinnor. Detta innebär att villkoret för stödformen att minst 40 procent av antalet nya arbetstillfällen skall avse vardera könet i stort sett är uppnått, men antalet arbetstillfällen som beräknas tillfalla kvinnor har minskat sedan 2000. Även vad gäller landsbygdsstöd och småföretagsstöd har andelen arbetstillfällen som förväntas tillfalla kvinnor minskat. För landsbygdsstödet har andelen minskat från 40 procent till 36 procent, och för småföretagsstödet från 35 procent till 28 procent. Detta innebär att villkoret inte är uppfyllt för dessa stödformer.

Tabell 3.5 Utbetalda generella regionalpolitiska företagsstöd åren 1999-2001¹

Miljoner kronor			
	1999	2000	2001
Utbetalt belopp	702	390	387

¹Dvs. nedsatta socialavgifter och transportbidrag.

Källa: NUTEK.

Utbetalda generella regionalpolitiska företagsstöd minskade betydligt 2000 på grund av att stödformen nedsatta socialavgifter inom utgiftsområdet har upphört. Under 2001 har det endast skett retroaktiva utbetalningar om ca 9 miljoner kronor. Transportbidrag har kompenserat en del av företagets kostnader för varutransporter. Totalt utbetalades 378 miljoner kronor under 2001.

Stöd till kommersiell service har under 2001 beviljats för ca 43 miljoner kronor, vilket är en avsevärd ökning jämfört med tidigare år, och har bidragit till att upprätthålla servicenivån i gles- och landsbygd.

Såddfinansiering har under 2001 beviljats för ca 3 miljoner kronor till små och medelstora företag. Stödet förväntas ha betydelse för teknikbaserade företag i tidiga utvecklingsfaser. Den övervägande delen av såddfinansieringen finansieras med andra medel än medel från regionalpolitiken.

Inom programmet för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder på 500 miljoner kronor som startade 1998 har beslut för ytterligare 4,5 miljoner kronor fattats under 2001. Härmed har beslut fattats för sammanlagt ca 500 miljoner kronor.

En mer detaljerad beskrivning per län av dels beviljade selektiva regionalpolitiska företagsstöd, projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram, dels utbetalda medel avseende generella regionalpolitiska företagsstöd (transportbidrag) återfinns i följande tabeller.

Tabell 3.6 Beviljat stöd m.m. av länsstyrelserna, regionala självstyrelseorgan, NUTEK och regeringen under 2001 fördelat på län¹

Länsstyrelse/ självstyrelse- organ	Regionala utveck- lingsbidrag (mnkr)	Lands- bygds- stöd (mnkr)	Småföre- tagsstöd (mnkr)	Sysselsätt- nings- bidrag (mnkr)	Beräknad sysselsätt- ningsök- ning ²	Beräknad subvention per arbets- tillfälle ² (mnkr)	Såddfinan- siering (mnkr)	Stöd till kommer- siell ser- vice (mnkr)	Regional projekt- verksamhet och medfi- nansiering av struk- turfonds- projekt. Länsstyr./ Sj.styr.org. (mnkr)	Summa (mnkr)
Stockholm	0	1,7	0	0	0	0	0	0,28	0,4	2,38
Uppsala	0	0,7	0	0	0	0	0	0,07	4,4	5,17
Söderman- land	0	0,2	0	0	1	0,02	0	0,36	9,5	10,06
Östergötland	0	4,8	0	0	106	0,04	0	0,81	9,7	15,31
Jönköping	0	4,7	0	0	217	0,02	0	0,47	16,5	21,67
Kronoberg	0	2,9	0	0	36	0,08	0	1,72	15,7	20,32
Kalmar	0	0	0	0	0	0	0	0	3,2	3,20
Regionför- bundet i Kalmar län	0	6,7	0	0	131	0,05	0	2,33	26,6	35,63
Skåne	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5	0,50
Regionför- bundet i Skåne län	0	0	0	0	0	0	0	0,16	5,2	5,36
Halland	0	0,5	0	0	9	0,06	0	0,31	5,8	6,61
Västra Göta- land	0	0	0	0	0	0	0	0	6,0	6,00
Västra Götalands läns lands- ting	2,8	15,3	0	25,8	514	0,08	2,42	1,25	84,2	130,77
Gotland	0	0	0	0	0	0	0	0	2,2	2,20
Gotlands kommun	0	3,8	0	0	39	0,10	0	0,23	22,9	26,93
Blekinge	0	12,5	3,9	0	178	0,09	0,37	0,91	24,1	41,78
Örebro	7,2	8,3	1,7	1,5	218	0,08	0	1,55	38,6	58,85
Värmland	38,8	15,6	2,1	1,9	424	0,14	0	2,12	43,8	104,32
Västmanland	0,7	8,8	3,6	1,8	138	0,11	0	1,29	24,1	40,29
Dalarna	25,7	18,1	0	13,1	449	0,13	0	0,72	106,2	163,82
Gävleborg	29,1	32,9	2,1	26,6	965	0,09	0	2,85	86,7	180,25
Västernorr- land	57,0	20,8	3,9	29,8	605	0,18	0,12	3,15	73,6	188,37
Jämtland	75,8	22,5	3,9	22,3	640	0,19	0	8,34	64,0	196,84
Västerbotten	74,5	34,3	0	11,1	615	0,19	0	9,57	113,6	243,07
Norrbottnen	89,4	26,5	1,9	69,7	1090	0,17	0	4,29	91,9	283,69
Summa	401,0	240,4	23,1	203,7	6 375	0,14	2,91	42,78	879,4	1 793,39

¹ I tabellen redovisas inte NUTEK:s (43 miljoner kronor) och regeringens (128 miljoner kronor) beslut avseende central projektverksamhet.² Avser regionalt utvecklingsstöd, landsbygdsstöd, småföretagsstöd och sysselsättningsbidrag.

Källa: NUTEK.

Tabell 3.7 Utbetalt transportbidrag fördelat på län åren 1999-2001

Miljoner kronor			
Län	1999	2000	2001
Värmland	4,2	2,1	0
Dalarna	1,0	0,5	0
Gävleborg	5,3	3,0	0
Västernorrland	31,9	31,8	38,9
Jämtland	45,6	45,4	51,2
Västerbotten	140,7	142,9	175,1
Norrbottnen	91,8	95,1	112,5
Summa	320,5	320,9	377,7

Källa: NUTEK.

Värmland, Dalarna och Gävleborg ingår inte fr.o.m. 2001 i stödområdet för transportbidrag.

Resursåtgång

De resultat som här redovisas avser beträffande de selektiva företagsstöden och den regionala projektverksamheten inte resultaten på grund av utgifter under 2001. Istället redovisas de förväntade resultaten i framtiden på grund av beslut som fattats år 2001. Det finns ännu inget redovisningssystem som kan koppla ihop utgifter ett visst år med senare års resultat. I resultatredovisningen avseende strukturfondsprojekten och de generella företagsstöden redovisas däremot utgifterna relaterade till uppnådda effekter.

Utgifterna inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling uppgick under 2001 totalt till ca 3 258 miljoner kronor.

Resursåtgången har ökat med 252 miljoner kronor jämfört med 2000 års utgifter, som uppgick till 3 006 miljoner kronor. Det beror främst på att utbetalningarna har ökat på flera anslag jämfört med 2000. Utbetalningarna på anslaget Europeiska regionala utvecklingsfonden för perioden 2000–2006 ökade med 482 miljoner kronor. Utbetalningarna från anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder, som bl.a. utgör medfinansiering till strukturfondsprogrammen, ökade med ca 135 miljoner kronor jämfört med 2000. Utbetalningarna från äldreanslagen, främst A1 Regionalpolitiska åtgärder, minskade jämfört med 2000.

Det totala anslagssparandet för utgiftsområdet uppgick den 31 december 2001 till 2 861 miljoner kronor.

Vidare har av anslagssparandet på totalt 529 miljoner kronor från 2000 på äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder, A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn

från budgetåret 1998 och A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m. från budgetåret 1999 231 miljoner kronor tagits i anspråk. Av anslagssparandet har regeringen dragit in ca 1 003 miljoner kronor. Återstående anslagssparande, 1 858 miljoner kronor, beräknas tas i anspråk under kommande år.

Utgifterna för de generella företagsstöden 2001 uppgick till 387 miljoner kronor vilket är en minskning med 3 miljoner kronor jämfört med föregående budgetår.

Utgifterna för de regionalpolitiskt inriktade programmen, dvs. mål 1 och 2 samt Interreg och Urban, inom EG:s strukturfonder uppgår för 2001 till 637 miljoner kronor inklusive utgifter från anslaget 33: 7 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006 med 482 miljoner kronor. Utgifter redovisas också under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad och utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.

Utvärderingar

Regeringens analys och slutsatser avseende måluppfyllelsen för politikområdet grundar sig bl.a. på utvärderingar som de senaste åren gjorts av insatserna. För en utförlig redovisning av utvärderingar och deras resultat de senaste åren inom politikområdet se propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4). Vad avser utvärderingar av strukturfonderna se avsnitt 3.8.

3.6.2 Analys och slutsatser

Samtidigt som marknaderna internationaliseras och centrala produktionsresurser blir allt mer lätttröliga tenderar den lokala och regionala miljön att bli viktigare för företagets konkurrenskraft. En förklaring är att ett företags innovationsförmåga ökar om en fungerande kunskapsöverföring och samspel med andra företag och organisationer i den lokala miljön kommer till stånd. Den lokala arbetsmarknadsregionens utveckling har därmed ett nära samband med olika näringars konkurrenskraft. Landets ekonomiska utveckling blir därmed i hög grad beroende av hur väl de lokala arbetsmarknadsregionerna fungerar.

Näringslivets strukturomvandling har inneburit att produktionen blivit mer kunskapsintensiv. Detta medför att det samtidigt kan finnas pro-

blem i form av såväl arbetskraftsbrist och som arbetslöshet. Detta förhållande uppträder både inom och mellan regioner. Strukturomvandlingen innebär att resurser överförs från mindre konkurrenskraftiga verksamheter till mer konkurrenskraftiga. En sådan resurs är arbetskraft. Personer i arbetsför ålder flyttar emellertid i mycket liten utsträckning mellan lokala arbetsmarknadsregioner. Visserligen har rörligheten ökat, men ökningen gäller uteslutande yngre personer som mestadels flyttar p.g.a. studier. Den geografiska rörligheten bland sysselsatta och arbetslösa har till och med minskat under den senaste tioårsperioden.

Förutsättningarna för att åstadkomma väl fungerande lokala arbetsmarknadsregioner varierar över landet. Det finns ett positivt samband mellan regioners ekonomiska utveckling och grundläggande strukturella förhållanden såsom folkmängd, möjligheter till transporter och andra former av kommunikationer samt närhet till utbildning och forskning.

Den regionala befolkningsutvecklingen följer stabila mönster sedan 1960-talet. Den långsiktiga befolkningsminskningen har lett till att regioner med krympande befolkning har relativt få kvinnor i barnafödande åldrar och svårt att behålla de grupper som är mest rörliga dvs. ungdomarna. Befolkningsprognoser visar att de flesta regioner, bortsett från storstadsregionerna och ett antal högskole- och universitetsregioner, kommer att minska sin folkmängd. I samtliga regioner kommer befolkningen att i genomsnitt bli äldre och andelen människor i förvärsaktiv ålder att sjunka.

Även lokala arbetsmarknadsregioner med likartade strukturella förutsättningar utvecklas olika. Orsaken till detta är bland annat skillnader i lokal dynamik, det vill säga faktorer som understödjer nyföretagande, innovationsförmåga, flexibilitet och ständigt lärande.

Den långsiktiga regionala problembilden avseende bl.a. sysselsättningsutveckling och arbetslöshet är förhållandevis oförändrad såtillvida att det är samma områden som under lång tid haft den mest ogynnsamma utvecklingen. Servicetillgången har under lång tid försämrats i dessa områden. Antalet dagligvarubutiker t.ex. fortsätter att minska under 2001 med 200 butiker eller tre procent. Den största minskningen har skett i gles- och landsbygdsområden.

Målen för regionalpolitiken var bl.a. att den skulle skapa förutsättningar för hållbar ekono-

misk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapades för kvinnor och män i hela riket. Målet för den lilla regionalpolitiken var att den främst skulle underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrog till att uppfylla målen för regionalpolitiken.

Instrument för att genomföra politiken har bl.a. varit EG:s strukturfondsprogram, regional projektverksamhet och de regionalpolitiska företagsstöden. Insatser inom politikområdet har bl.a. syftat till att främja nyföretagande, företagsutveckling och företagens innovationsförmåga. Det är emellertid inte i första hand åtgärder inom ramen för politikområdet, som är avgörande för den regionala utvecklingen och möjligheterna att uppfylla de regionalpolitiska målen. Regionalpolitiska hänsynstaganden inom andra politikområden är av större betydelse för den regionala utvecklingen.

Enskilda insatser inom politikområdet har utvärderats. Däremot har inga samlade utvärderingar av regionalpolitiken gjorts. Ett problem, oavsett vilken utvärderingsmetod som används, är svårigheten att avgränsa olika åtgärders effekter från andra faktorer som påverkar den regionala utvecklingen.

Vissa slututvärderingar av EG:s strukturfondsprogram av oberoende utvärderare är avslutade. Av dessa går det att dra vissa gemensamma slutsatser. Projekten har främst haft s.k. förutsättningsskapande karaktär, i enlighet med vissa insatser i programmen, där effekterna kommer att visa sig på lång sikt. Sysselsättningsmålet för programmen har uppfyllts. Det positiva konjunkturläget under genomförandet har bidragit till det. Effekter av programmen är dessutom att nya samarbetsrelationer skapats mellan offentliga aktörer och det privata näringslivet samt över administrativa gränser.

Utvärderarna konstaterar att det finns vissa brister gällande indikatorerna och deras tillämpning. Inför nuvarande programperiod har indikatorernas antal minskats och definierats bättre. Syftet är att få bättre information om programmets samlade resultat och effekter samt underlätta jämförbarheten mellan programmen. För att särskilja strukturfondsinsatsernas effekter från andra faktorer måste arbetet med att utveckla bättre analysmetoder fortsätta. Under nuvarande programperiod kan lärdomar dras från EG-kommissionens utvecklingsarbete och riktlinjer samt de gjorda utvärderingarna.

Få samlade utvärderingar har gjorts av de regionalpolitiska företagsstödens och den regionala projektverksamhetens (dvs. de projekt som inte har delfinansierats av EG:s strukturfonder) effekter. Möjligheterna att dra slutsatser om vilka effekter verksamheten sammantaget har haft genom åren är därför begränsade. Enligt ITPS är antalet kvalificerade utvärderingar begränsat och det är huvudsakligen enskilda företagsstöd som varit föremål för utvärderingarna. Brister förekommer härvid bl.a. i den samhälls-ekonomiska analysen.

Enligt utvärderingen De regionalpolitiska företagsstöden – en studie av användning och effekter (NUTEK 2000), kan effekterna av regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd och småföretagsstöd sammanfattas med att de bidrar till att skapa sysselsättning och överlevnad på kort sikt men att dessa effekter inte kan beläggas på längre sikt. Det går inte heller att belägga att stöden skulle leda till ekonomisk tillväxt i stödföretagen. Fram till och med 1998/99 har emellertid målet med de selektiva företagsstöden främst varit att öka sysselsättningen. De utvärderingar som har gjorts har studerat stödets effekter avseende detta mål. Från och med 2001 är målen för de selektiva företagsstöden att de skall medverka till ekonomisk tillväxt och därmed bidra till att åstadkomma nya varaktiga arbetstillfällen.

Det har inte gjorts några utvärderingar av sysselsättningsbidraget sedan det omvandlades till en selektiv stödform. Regeringen har därför i juni 2002 givit ITPS i uppdrag att utvärdera sysselsättningsbidragets effekter.

I en utvärdering genomförd av KPMG Bohlins AB 2001 konstateras bl.a. att Stiftelsen Norrlandsfonden gör en betydande samhällsnytta och att dess risklåneverksamhet är efterfrågad bland företagen. Fonden har, enligt utvärderingen, betydande finansiella tillgångar, hög kompetens och en effektiv resursanvändning. Fonden tar högre risker än bankerna och konkurrerar därmed inte med dessa, men anses ändå allmänt agera affärsmässigt.

Stödformerna småföretagsstöd och lån till privata regionala investmentbolag har inte haft önskad effekt. De har därför avskaffats fr.o.m. 2002. Det är regeringens principiella inställning att det i ett längre perspektiv är angeläget att reducera användningen av olika regionalpolitiska företagsstöd bl.a. genom att i ökad utsträckning se till att inte högre bidrag lämnas än vad som är

nödvändigt för att en investering skall kunna komma till stånd. När behov av marknadskompletterande finansieringsinsatser föreligger, bör främst former som innebär att återbetalning av kapitalet sker användas. Sedan utredningen om Insatser för tillväxt och företagsutveckling på regional nivå (Dir. 2001:103) lämnat sin slutrapport kommer regeringen att aktualisera frågan och återkomma till riksdagen.

Bristen på och svårigheterna att utvärdera politiken är ett stort problem. Regeringen vet inte om de fattade besluten leder till önskade effekter. ITPS har en viktig roll att fylla genom att bl.a. medverka till att i ökad utsträckning göra det möjligt att utvärdera den nya regionala utvecklingspolitiken.

Det generella stödet, transportbidrag, bedömer regeringen ha bidragit till att på olika sätt kompensera företag i de regionalpolitiskt prioriterade områdena för bl.a. långa transporter och merkostnader på grund av det geografiska läget. Därmed bedöms sysselsättningen kunnat upprätthållas i dessa företag i högre utsträckning än annars varit fallet.

Det kan enligt regeringens bedömning finnas ett underutbud av finansieringskapital i vid bemärkelse i regionalpolitiskt prioriterade områden. Ett problem som uppstått de senaste åren är att långivare, framför allt banker, har blivit allt mer restriktiva med sin utlåning. Det finns ett för litet utbud av kapital till små och medelstora företag i regionalpolitiskt prioriterade områden. En del av underutbudet täcks bl.a. av Stiftelsen Norrlandsfondens och ALMI Företagspartner AB:s låneverksamheter och till viss del även av de regionalpolitiska företagsstöden.

Åtgärder inom utgiftsområdet har bidragit till att stimulera utvecklingen i gles- och landsbygder. Servicetillgången är en viktig faktor för möjligheterna att skapa, eller upprätthålla, attraktiva gles- och landsbygder. Förändringar av servicestrukturen medför i många fall försämrad servicetillgång för många boende och verkamma i glesbygds- och landsbygdsområden.

Både kommersiell och samhällelig service har utvecklats med hjälp av regionalpolitiska åtgärder, såsom stöd till kommersiell service. Särskilda projekt med syfte att utveckla servicelösningar har genomförts. Genom dessa insatser har i många fall samlokaliserade servicelösningar, och anpassade efter lokala förutsättningar, ofta drivna av lokala entreprenörer, uppkommit. Åt-

gärderna har bidragit till att i vissa fall upprätthålla och även utveckla tillgänglig service.

Genom olika typer av selektiva företagsstöd och projektverksamhet, bl.a. som medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram, har politiken enligt regeringen bidragit till att utveckla framför allt näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden. Bedömningen grundar sig bl.a. på de utvärderingar som gjorts av företagsstöden och projektverksamheten samt de utvärderingar som hittills har gjorts av projekt inom EG:s strukturfonder för regionalpolitiskt inriktade åtgärder.

Regeringen bedömer, mot bakgrund av tillgängliga utvärderingsrapporter, att insatserna inom strukturfondsprogrammen under programperioden 1995–1999 har bidragit till en positiv utveckling i berörda regioner.

De regionalpolitiska medlen inom utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling kan, på grund av dess jämförelsevis ringa omfattning, endast marginellt påverka utvecklingen i bl.a. de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Andra statliga och privata insatser inom ramen för t.ex. EG:s strukturfondsprogram och de regionala tillväxtavtalen är exempel på att ytterligare resurser från andra källor, t.ex. myndigheter inom olika politikområden, kommuner och det privata näringslivet, skjuts till. Även investeringar som erhållit företagsstöd finansieras till den största delen av företagen själva eller t.ex. via bank. Åtgärder som finansieras inom utgiftsområdet fungerar sålunda ofta som katalysatorer, som medför att ytterligare åtgärder som påverkar den regionala utvecklingen positivt, kommer till stånd. Åtgärder som finansieras inom utgiftsområdet bedöms därför medverka till att få igång processer och investeringar som troligtvis inte annars hade kommit till stånd.

Det är svårt att bedöma om målen för politikområdet har uppfyllts. Det är bl.a. svårt att bedöma hur den faktiska utvecklingen blivit om staten inte gjort några regionalpolitiska insatser. Avsikten är att den nya politiken på ett mer systematiskt sätt skall följas upp och utvärderas och därmed skall resultatinformationen till riksdagen förbättras.

Ansvaret för att målet för den nya regionala utvecklingspolitiken uppnås skall främst uppfyllas genom åtgärder inom följande politikområden: Regional utvecklingspolitik, Näringspolitik, Arbetsmarknadspolitik, Utbildningspolitik, Transportpolitik, de delar av Forskningspoliti-

ken som avser utveckling av innovationssystem, Landsbygdspolitik och politikområdena inom de areella näringarna samt Kulturpolitik. Insatser inom dessa politikområden kommer således att vara av avgörande betydelse för uppfylla det nya målet. För att utveckla och förbättra den framtida resultatredovisningen inom det nya politikområdet Regional utvecklingspolitik har regeringen vidtagit flera åtgärder. Bland annat avses de regionala tillväxtprogrammen effektutvärderas på ett liknande sätt som EG:s strukturfondsprogram. Programmen skall även kontinuerligt följas upp och processutvärderas för att främja lärandet. Effekterna av politiken bör kunna avläsas utifrån ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt perspektiv.

Regeringen avser att initiera ett utvecklingsarbete om hur det nya politikområdet bör följas upp och effektutvärderas.

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har inte haft någon invändning i revisionsberättelsen för år 2001 avseende Glesbygdsverket.

3.8 EG:s samtliga strukturfonder

Näringsdepartementet har en samordningsroll avseende strukturfonderna. I det följande lämnas en översiktlig redovisning för dessa tillsammans med resultatet av gjorda utvärderingar. Ytterligare och mer detaljerad information lämnas också under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad och utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.

Programperioden 2000–2006

För programperioden 2000–2006 har Sverige tilldelats ca 19 miljarder kronor, exklusive resultatreserven, från de fyra strukturfonderna. Strukturfondsprogrammen omfattar totalt cirka 60 miljarder kronor inkl. nationell offentlig medfinansiering och privat medfinansiering.

Nedan redovisas medelsfördelningen från strukturfonderna mellan de olika programmen samt beslut och utbetalningar. För Interregpro-

grammen redovisas den totala tilldelningen EU-medel per program, dvs. även andra länders andel. De Interregprogram som redovisas på statsbudgeten är Kvarken-Mittskandia, Öresund och Sverige-Norge.

Tabell 3.8 Vissa uppgifter om EG:s strukturfonder perioden 2000-2006

Målområde resp. gemenskapsinitiativ	Tilldelade EU-medel (ram) (mnr)	Beslutade medel t.o.m. april 2002 (% av ram)	Utbetalade medel t.o.m. april 2002 (% av ram)
Mål 1	6 357	48	11
Mål 2	3 596	54	10
Mål 3	6 354	35	10
Fiskeåtgärder utanför mål 1	530	11	0,6
Interreg IIIA	737	19	1,8
Equal	733	44	0
LEADER+	323	6	1,2
Urban	45	0	0
Summa	18 675	42	10
Program som redovisas utanför statsbudgeten			
Interreg IIIA	480	20	0
Interreg IIIB	2 104	3	0
Totalt	21 259	37	8

Anm: Omräkningskurs från euro – 8,50 kronor.

Källa: NUTEK

Samtliga program har godkänts av EG-kommissionen och genomförandet har startat. Genomförandet har kommit längst för mål programmen. Till och med april 2002 har beslut fattats om ca 8 miljarder kronor, motsvarande 42 procent av EU-medlen. Den nationella offentliga medfinansieringen uppgår till ca 7 miljarder kronor och den privata till ca 6 miljarder kronor till och med april 2002. Av den nationella offentliga medfinansieringen har för målen 1 och 2 kommunerna stått för ca 30 procent, länsstyrelserna 25 procent, landstingen 7 procent och övrig statlig medfinansiering 38 procent till och med april 2002. Totalt har 1,8 miljarder kronor, motsvarande 10 procent, av EU-medlen utbetalats till projekten. Prognosen är att ca 25 procent av strukturfondsramen skall vara utbetald vid årets slut.

Förväntat resultat enligt programdokumenten inom målen 1 och 2 är att insatserna skall bidra till att skapa 30 000 nya eller bevarade arbetstillfällen och ca 8 000 nya företag. Avslutade projekt redovisar att de har bidragit till att skapa ca 2 000 nya eller bevarade arbetstillfällen och ca 500 nya företag. Halvtidsutvärderingar kommer att genomföras och presenteras under 2003.

Programperioden 1995–1999

För programperioden 1995–1999 tillfördes Sverige sammanlagt 1,42 miljarder euro eller ca 12 miljarder kronor från EG:s strukturfonder. Den nationella offentliga medfinansieringen har uppgått till 17 miljarder kronor och den privata medfinansieringen till 12 miljarder kronor. År 2001 var sista året som medel kunde betalas ut till projektägarna. Slutredovisning av programmen till EG-kommissionen har skett för flertalet av programmen under sommaren 2002. Merparten av de sista inbetalningarna från EG-kommissionen till Sverige väntas under 2003. Totalt 96 procent av EU-medlen har betalats ut till projektägare. För regionalfonden har 95 procent betalats ut. Motsvarande andelar för socialfonden och jordbruksfonden är 97 procent samt för fiskefonden 92 procent. Högst är utnyttjandegraden för målen 3, 4 och 5a Jordbruk, ca 99 procent, och lägst för gemenskapsinitiativet Pesca, ca 80 procent. Den främsta anledningen till att inte alla medel använts är att projekten inte utnyttjat alla beviljade medel. Vissa projekt som beviljades medel sent under pro-

gramperioden lyckades på grund av den korta tidsperioden inte utnyttja tillgängliga medel. I jämförelse med andra medlemsstater är utnyttjandegraden i Sverige tillfredsställande.

Projekten som genomförts inom målen 2, 5b och 6 beräknas enligt NUTEK ha bidragit till att skapa eller bevara ca 65 000 arbetstillfällen och ca 12 000 nya företag. Resultatet överstiger målen i de samlade programdokumenten, vilka var att 45 000 arbetstillfällen skulle skapas eller bevaras och 3 000 nya företag startas. Gjorda utvärderingar visar att resultaten kan vara överskattade.

EG:s strukturfondsprogram utvärderas före programstart, efter halva tiden och efter programperiodens slut. I strukturfondsarbetet har utvärderingar blivit en viktig del i genomförandet av programmen. Under 2001 har slututvärderingar för programperioden 1995–1999 lämnats för mål 5b-programmen och gemenskapsinitiativen LEADER II, Urban, Småföretagsinitiativet och Konver. För målen 2, 6 och vissa Interregprogram kommer slututvärderingarna att vara klara i januari 2003. EG-kommissionen genomför också utvärderingar av mål 6 och två mål 2-program samt vissa Interregprogram, vilka kommer redovisas under hösten 2002.

De oberoende utvärderingarna har upphandlats och för de program där slutredovisningar lämnats 2001 har Nordregio, Nordeg, Forum for Business Administration, IM-Gruppen AB, Ledningskonsulterna i Stockholm AB och ITPS genomfört utvärderingarna. I dessa utvärderingsrapporter anger utvärderarna några gemensamma slutsatser. En sådan är att det finns vissa reservationer beträffande indikatorerna och deras tillämpning. Man pekar särskilt på behovet att utveckla metoder för att bättre kunna isolera effekterna av strukturfondsprogrammen. Det finns också problem när social och ekonomisk utveckling i regionen skall redovisas, då dessa uppgifter har en eftersläpning på ett till två år. Överskattning av resultaten finns och ett förslag är att ha externa utvärderare vid inrapportering av indikatorer vid projektavslut. Sysselsättningsmålet för programmen har uppfyllts och en viktig anledning är det positiva konjunkturläget under genomförandet. En annan slutsats är att projekten haft s.k. förutsättningsskapande karaktär, där resultaten kommer att visa sig längre fram. Effekter för alla program är vidare att nya samarbetsrelationer skapats mellan offentliga

aktörer och det privata näringslivet samt över administrativa gränser.

Nedan redovisas utvärderarnas programspecifika slutsatser.

Mål 5b-programmens syfte har varit att underlätta en strukturomvandling och en del av effekterna av projekten kommer därför på längre sikt. De kvantitativa målen med nya företag samt nya, bevarade och tillfälliga arbetstillfällen har i huvudsak uppnåtts i samtliga fem 5b-program, vilka är Västerbotten/Gävle/Dala, Västra Sverige, Sydöstra Sverige, Gotland och Skårgården. Huvuddelen av de skapade arbetstillfällena har kommit till via de företagsinriktade åtgärderna. Stora satsningar har t.ex. kunnat göras på högskoleområdet inom programmet Sydöstra med både distansutbildningar och utlokaliserade utbildningar. Dessutom har programmen bidragit till en rad andra resultat och spin-off-effekter, bl.a. nya samarbetsrelationer mellan olika aktörer.

LEADER-programmens syfte har varit att främja landsbygdsutveckling genom lokal mobilisering. Programmen har haft ett tydligt ungdomsperspektiv och många projekt har varit rena ungdomsprojekt. Många små och otraditionella aktörer har varit flitiga anordnare, vilket varit ett av programmens syfte. Mobiliseringen inom LEADER var en fortsättning på den verksamhet som startade genom kampanjen "Hela Sverige ska leva". Den ideella sektorn har medfinansierat programmen genom ideellt arbete. Deras stora engagemang har varit betydelsefullt för programmets genomförande.

Urban-programmet syftade till att förnya fem bostadsområden i Malmö som präglas av vikande attraktivitet, hög arbetslöshet och tilltagande social oro med sviktande hälsa hos befolkningen. Programmet har bidragit till att nya arbetstillfällen och företag skapats, men förvärvsfrekvensen har inte ökat till det uppsatta målet. Den sociala infrastrukturen har stärkts genom etablering av informationskontor och media- och kultursatsningar. Vissa av insatserna fortsätter inom ramen för storstadssatsningen. De boende ser förbättringar i boendemiljön som den viktigaste förändringen inom ramen för programmet. Programmet har präglats av nytänkande med ett helhetsgrepp på den lokala utvecklingen. Arbets sättet i genomförandet har också varit bra, med stor delaktighet från de boende.

Småföretagsinitiativet har varit ett framgångsrikt program, där de kvantifierbara målen har uppfyllts. Projekten har lett till kompetensutveckling och utökat nätverkssamarbete mellan de deltagande företagen. Programmet har varit väl anpassat till företagets behov.

Konver-programmet har omfattat Karlskoga och Karlsborgs kommuner och målet har varit att stödja diversifieringen av näringslivet i områden med stort beroende av försvarsrelaterad verksamhet. Den viktigaste indikatorn för att mäta resultatet har varit att skapa sammanlagt 350 nya arbetstillfällen i de båda orterna. Målet för Karlskoga har uppfyllts däremot inte för Karlsborg fullt ut. Insatser inom Konver-programmet har bidragit till att öka medvetenheten, höja kompetensen, utveckla nätverk och stärka samarbetet i de båda kommunerna. Programmet har däremot inte i grunden lyckats ändra näringslivsstrukturen i de båda orterna.

3.9 Budgetförslag

3.9.1 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Tabell 3.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2001	Utfall	1 304 867	Anslags-sparande	540 620
2002	Anslag	1 639 950	Utgifts-prognos	1 381 800
2003	Förslag	1 535 335		
2004	Beräknat	1 538 835		

Anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder disponeras av länsstyrelserna, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Delegationen för delar av Bergslagen, Dalsland och Värmland, Delegationen för norra Sveriges inland samt regeringen. NUTEK disponerar även medel för beslut som fattas av regionala självstyrelseorgan.

Till anslaget finns ett bemyndigande.

Beslut om bidrag till de ändamål som anslaget omfattar fattades före 1999 mot äldreanslagen C1 Lokaliseringsbidrag m.m. (t.o.m. 1999) och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. (t.o.m. 1998) från budgetåret 1995/96. För att täcka utgifter på grund av beslut som fattats mot dessa äldreanslag och ännu inte utbetalats anslags medel budgetåret 2000 under anslaget A11 Regionalpolitiska insatser.

Äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder från budgetåret 1998 upphörde 2002. Utgifter på grund av åtaganden som gjorts t.o.m. den 31 december 1998 inom nämnda anslag finansieras fr.o.m. 2002 av anslaget 33:1.

Tabell 3.10 Anslag för regionalpolitiska åtgärder

Miljoner kronor

Anslag	Utfall 2001	Anslagssparande/reservationer 2001	Anslag 2002	Utgiftsprognos 2002
33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	1 305	541	1 640	1 382
A1 Regionalpolitiska åtgärder	221	0	0	0
A11 Regionalpolitiska insatser	29	168	0	15
Summa	1 555	709	1 640	1 397

Det totala utfallet för 2001 uppgick till ca 1 555 miljoner kronor, vilket inkluderar utfallet för äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder och anslaget A11 Regionalpolitiska insatser.

Anslagssparandet vid utgången av 2001 uppgick totalt till ca 709 miljoner kronor, vilket även det inkluderar anslaget A11 Regionalpolitiska insatser och äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder. Av detta har ett anslagssparande på ca 541 miljoner kronor från 2001 på anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder uppstått. Anslagssparandet beror främst på att utbetalningarna för medfinansiering av EG:s struktur-fondsprogram förskjutits framåt i tiden. Av detta anslagssparande har regeringen genom beslut dragit in ca 276 miljoner kronor.

Anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder uppgår till ca 1 640 miljoner kronor för budgetåret 2002. Utgiftsprognosen för 2002 är 1 397 miljoner kronor, inklusive äldreanslaget A11 Regionalpolitiska insatser. Utgifterna beräknas således, främst på grund av att anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder upphörde 2002, minska jämfört med utgifterna 2001. En anledning till att utgiftsprognosen inte är högre är att de åtaganden som staten gjort gentemot bidragsmottagare i många fall sträcker sig över ett flertal år. Utbetalning av medel till ett projekt sker således i många fall flera år efter att beslutet fattats.

Riksdagen godkände hösten 1997 att regeringen får använda högst 500 miljoner kronor av

äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder för att genomföra ett program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder. Programmet avslutades 2001 men vissa kvarstående utbetalningar kan komma att ske 2002 mot anslaget 33:1.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Riksdagen har bemyndigat regeringen att under 2002 låta staten ta på sig ekonomiska åtaganden i samband med regionalpolitiska åtgärder som innebär utgifter om högst 3 200 miljoner kronor under åren 2003–2010 (prop. 2001/02:1, utgiftsområde 19, bet. 2001/02:NU2, rskr. 2001/02:116).

Åtaganden som är gjorda med stöd av bemyndiganden för åren 1997–2002 kommer att ianspråkta utrymme under den bemyndiganderam för 2004–2011 som föreslås i detta avsnitt.

Som tidigare nämnts täcks åtaganden gjorda före 2000 med stöd av äldreanslagen C1 Lokaliseringarbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. från budgetåret 1995/96 fr.o.m. 2000 av anslaget A11 Regionalpolitiska insatser.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 ingå ekonomiska åtaganden som innebär utgifter på högst 3 200 miljoner kronor under åren 2004–2011.

Tabell 3.11 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2001	Prognos 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005-2011
Utestående åtaganden vid årets början	1 808 000	2 429 000	2 879 000		
Nya åtaganden	1 421 000	1 600 000	1 575 000		
Infriade åtaganden	-800 000	-1 150 000	-1 254 000	-1 120 000	-2 080 000
Utestående åtaganden vid årets slut	2 429 000	2 879 000	3 200 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 000 000	3 200 000	3 200 000		

Regeringens överväganden

Anslagets ändamål

Regeringen föreslår att medel från detta anslag fortsättningsvis anvisas till följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- stöd till kommersiell service,
- regional och central projektverksamhet,
- viss administration, uppföljning och utvärdering av de regionalpolitiska företagsstöden, m.m.,
- äldre regionalpolitiska åtgärder,
- retroaktiva nedsatta socialavgifter samt
- viss central utvecklingsverksamhet, m.m.

Småföretagsstödet upphörde vid utgången av 2001. Beslut om stöd får endast fattas avseende ansökningar som inkommit till länsstyrelsen eller det regionala självstyrelseorganet före den 1 januari 2002.

Medlen för regional projektverksamhet avser även projektmedel som medfinansierar EG:s strukturfondsprogram.

Åtgärderna kan bl.a. rikta sig till privata, kooperativa och statliga företag samt i vissa fall affärsverk, uppdragsmyndigheter, ideella organisationer och kommuner. Åtgärderna skall bidra till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken vilket innebär att de bl.a. skall bidra till att uppnå regeringens jämställdhetsmål.

Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas för medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och åtgärder inom ramen för regionala tillväxtavtal.

Sverige beräknas få ett ökat återflöde från EG:s strukturfonder under programperioden 2000–2006, vilket innebär att medfinansiering av strukturfondsprogram kan väntas ta i anspråk en ökad del av anslaget jämfört med programperioden 1995–99.

Län där kommunala samverkansorgan bildas

Riksdagen har beslutat att det från och med den 1 juli 2002 skall kunna bildas kommunala samverkansorgan för regional utveckling (prop. 2001/02:7, bet. 2001/02:KU7, rskr. 2001/02:138). Ett samverkansorgan skall utgöras av ett kommunalförbund som har samtliga kommuner i länet som medlemmar och där även landstingen kan ingå som medlem, samt Gotlands kommun. Riksdagens beslut innebär att det blir möjligt för samverkansorganen att fr.o.m. den 1 januari 2003 ta över en del av de uppgifter, enligt lag (2002:34) om samverkansorgan i länen, som länsstyrelserna har i dag.

Ett samverkansorgan har till uppgift att bl.a. besluta om användningen av vissa statliga medel för regional utveckling enligt vad som närmare föreskrivs av regeringen.

De medel som regeringen fördelar till berörda län, dvs. län där samverkansorgan övertar uppgifter enligt nämnda lag från den 1 januari 2003, avser följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- stöd till kommersiell service,
- regional projektverksamhet samt
- uppföljning och utvärdering.

Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas till medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och regionala tillväxtavtal.

Samverkansorganet kommer enligt ovan nämnda lag att få det regionala utvecklingsansvaret. Medel för ändamålet regional projektverksamhet som regeringen fördelar till län med samverkansorgan, inkluderande de projektmedel som medfinansierar EG:s strukturfondsprogram, bör därför tillföras samverkansorganen och användas för ändamålen regional projektverksamhet, uppföljning och utvärdering. Samverkansorganet skall bedriva förstärkta insatser inom jämställdhetsområdet. Medlen disponeras av Verket för näringslivsutveckling. Samverkansorganen skall besluta om användningen av medlen enligt samma riktlinjer som gäller för länsstyrelserna.

För ändamålet regional projektverksamhet bör även länsstyrelserna i berörda län tilldelas vissa medel för att vidareutveckla sin roll som samordnare av de statliga insatserna i det regionala utvecklingsarbetet, insatser för samordnade servicelösningar i glesbygd, vissa insatser inom jämställdhetsområdet samt för vissa utestående åtaganden inom den regionala projektverksamheten. Länsstyrelserna skall bedriva förstärkta insatser inom jämställdhetsområdet. Dessutom tillförs länsstyrelserna medel för ändamålet stöd till kommersiell service. Därutöver tillförs länsstyrelserna medel för företagsstöd (frågan om bl.a. organisering av statens insatser för företagsutveckling på regional nivå utreds för närvarande av en särskild utredare, Insatser för tillväxt och företagsutveckling på regional nivå, Dir. 2001:103).

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör samverkansorganen få besluta om vissa medel för att säkerställa uppföljningssystem m.m. i samband med bemyndigandesystemet på anslaget, uppföljning av projekt samt viss utvärdering av den egna stödverksamheten. Således bör även länsstyrelserna i berörda län disponera vissa medel från anslaget för dessa ändamål.

Län med förlängd försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning – Skåne län och Västra Götalands län

Med anledning av riksdagens beslut om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning har Regionförbundet i Kalmar län, Gotlands kommun och Regionförbundet i Skåne

län fr.o.m. den 1 juli 1997 bl.a. övertagit ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och besluta om huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som berörda länsstyrelser disponerar (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr. 1996/97:77).

Vidare har landstinget i Västra Götalands län fr.o.m. den 1 januari 1999 bl.a. tagit över ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och besluta om huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som länsstyrelsen i Västra Götalands län tidigare disponerat.

Från och med den 1 januari 1999 utgör vidare de nybildade Skåne läns landsting och Västra Götalands läns landsting självstyrelseorgan i respektive län (prop. 1996/97:108, bet. 1996/97:BoU13, rskr. 1996/97:228).

Syftet med försöksverksamheten är att utveckla former för fördjupad demokratisk förankring av det regionala utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att försöksverksamheten i Skåne län och Västra Götalands län skall förlängas till utgången av 2006 (prop. 2001/02:7, bet. 2001/02:KU7, rskr. 2001/02:138).

Självstyrelseorganen i berörda län skall besluta om användningen av medlen enligt samma riktlinjer som gäller för länsstyrelserna.

Huvuddelen av de medel regeringen fördelar till Skåne län respektive Västra Götalands län skall enligt riksdagens beslut i tillämpliga delar tillföras självstyrelseorganen för följande av de ändamål som angivits ovan:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- stöd till kommersiell service,
- regional projektverksamhet samt
- uppföljning och utvärdering.

I jämförelse med nuvarande ändamål innebär det inga förändringar. Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas till medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och regionala tillväxtavtal. Självstyrelseorganen skall bedriva förstärkta insatser inom jämställdhetsområdet.

För ändamålet regional projektverksamhet bör även länsstyrelserna i Skåne län och i Västra Götalands län tilldelas vissa medel för att vidareutveckla sin roll som samordnare av de statliga

insatserna i det regionala utvecklingsarbetet, insatser för samordnade servicelösningar i glesbygd, vissa insatser inom jämställdhetsområdet samt för utestående åtaganden inom den regionala projektverksamheten. Länsstyrelserna i Skåne län och i Västra Götalands län skall bedriva förstärkta insatser inom jämställdhetsområdet.

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör självstyrelseorganen få besluta om vissa medel för att säkerställa uppföljningssystem m.m. i samband med bemyndigandesystemet på anslaget, uppföljning av projekt samt viss utvärdering av den egna stödverksamheten. Således bör även länsstyrelserna i berörda län disponera vissa medel från anslaget för dessa ändamål.

Gotlands län och Kalmar län

Gotlands län och Kalmar län omfattas av den nya lagen om samverkansorgan. I Gotlands län kan Gotlands kommun utgöra samverkansorgan. I Kalmar län skall ett nybildat kommunalförbund utgöra samverkansorgan när det tidigare regionförbundet likvideras.

Samverkansorganen i Gotlands län och Kalmar län bör ha samma beslutanderätt inom anslaget 33:1 som tidigare självstyrelseorgan. Huvuddelen av de medel som regeringen fördelar till dessa län skall tillföras samverkansorganen att användas för följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- stöd till kommersiell service,
- regional projektverksamhet samt
- uppföljning och utvärdering

I jämförelse med nuvarande ändamål innebär det inga förändringar. Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas till medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och regionala tillväxtavtal. Samverkansorganen skall bedriva förstärkta insatser inom jämställdhetsområdet

För ändamålet regional projektverksamhet bör även länsstyrelserna i berörda län tilldelas vissa medel för att vidareutveckla sin roll som samordnare av de statliga insatserna i det regionala utvecklingsarbetet, insatser för samordnade servicelösningar i glesbygd, vissa insatser inom jäm-

ställdhetsområdet samt för utestående åtaganden inom den regionala projektverksamheten. Länsstyrelserna skall bedriva förstärkta insatser inom jämställdhetsområdet.

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör samverkansorganen få besluta om vissa medel för att säkerställa uppföljningssystem m.m. i samband med bemyndigandesystemet på anslaget, uppföljning av projekt samt viss utvärdering av den egna stödverksamheten. Således bör även länsstyrelserna i berörda län disponera vissa medel från anslaget för dessa ändamål.

Övriga län

Med övriga län avses sådana i vilka länsstyrelsen har det regionala utvecklingsansvaret 2003. Härmed avses således inte nuvarande försökslän och län där samverkansorganen övertagit uppgifter från länsstyrelsen 2003. I likhet med nuvarande ordning tilldelas länsstyrelsen medel för följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- stöd till kommersiell service,
- regional projektverksamhet samt
- uppföljning och utvärdering.

I jämförelse med nuvarande ändamål innebär det inga förändringar. Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas till medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och regionala tillväxtavtal. Länsstyrelserna skall bedriva förstärkta insatser inom jämställdhetsområdet.

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör länsstyrelsen få besluta om vissa medel för att säkerställa uppföljningssystem m.m. i samband med bemyndigandesystemet på anslaget, uppföljning av projekt samt viss utvärdering av den egna stödverksamheten. I detta sammanhang skall jämställdhetsaspekten särskilt uppmärksammas.

Disposition av medel för regeringen och NUTEK, m.m.

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan länsstyrel-

ser, samverkansorgan, självstyrelseorgan, NUTEK samt Delegationen för norra Sveriges inland och Delegationen för delar av Bergslagen, Dalsland, Värmland och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelningen av medel mellan länen bör, som hittills, de långsiktiga regionala problemens svårighetsgrad utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln, med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom EG:s strukturfondsprogram och inom ramen för de regionala tillväxtavtalen.

En del av anslaget föreslås, liksom för närvarande, disponeras av regeringen och NUTEK för bl.a. viss central utvecklingsverksamhet, m.m. En del av anslaget föreslås disponeras av Delegationen för delar av Bergslagen, Dalsland och Värmland samt Delegationen för norra Sveriges inland.

Av anslaget avses 36 miljoner kronor användas för att finansiera verksamhet som bedrivs av lokala och regionala resurscentra för kvinnor. Härav skall 10 miljoner kronor användas för deras basverksamhet.

Regeringen föreslås även disponera medel för att täcka utgifterna för de lokaler som det samnordiska forskningsorganet inom den regionala utvecklingspolitiken, Nordregio, disponerar.

Beräkning av anslaget för 2003

Till anslaget 38:1 Verket för näringslivsutveckling: Förvaltningskostnader under utgiftsområde 24 Näringsliv föreslås 10 000 000 kronor överföras från anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder för att finansiera delar av NUTEK:s förvaltningskostnader.

Till anslaget 38:2 Näringslivsutveckling m.m. under utgiftsområde 24 Näringsliv föreslås 10 000 000 kronor överföras från anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder för att användas till näringslivsfrämjande åtgärder.

Till anslaget 32:1 Länsstyrelserna m.m. under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande föreslås 1 345 000 kronor överföras från anslaget 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder för att finansiera Länsstyrelsens i Gävleborgs län arbete med avslutsdeklarationer inom strukturfondsområdet.

Regeringen föreslår under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsfinansiering och byggande att 230 000 kronor överförs från anslaget 31:1 Boverket till anslaget 33:1 Allmänna regio-

nalpolitiska åtgärder för finansiering av det regionala utvecklingsarbetet i Östersjöområdet – VASAB-samarbetet.

Anslagets nivå föreslås uppgå till 1 535 335 000 kronor för 2003.

Tabell 3.12 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 33:1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Tusental kronor		
	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	1 639 950	1 639 950
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut		
Överföring till/från andra anslag	-24 615	-21 115
Övrigt	-80 000	-80 000
Förslag/beräknat anslag	1 535 335	1 538 835

3.9.2 33:2 Landsbygdslån

Tabell 3.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2001	Utfall	13 119	Anslags-sparande	97 782
2002	Anslag	60 000	Utgifts-prognos	13 818
2003	Förslag	60 000		
2004	Beräknat	60 000		

Anslaget disponeras av Verket för näringslivsutveckling. Räntor, avbetalningar, och andra återbetalningar på lånen tillförs inkomstitlarna 2324 Ränteinkomster av lokaliseringsslån respektive 4139 Återbetalning av lokaliseringsslån. (Anslaget disponeras även för utbetalningar av tidigare beviljade regionala utvecklingslån.)

Landsbygdslån beviljas av länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen. Medel inom anslaget får, inom ramen för anslagets ändamål, användas som medfinansiering av åtgärder inom ramen för regionala tillväxtavtal.

Under 2001 beviljades 5,4 miljoner kronor i landsbygdslån. Under året utbetalades ca 8,4 miljoner kronor. I räntor och amorteringar inbetalades ca 2 respektive 5,5 miljoner kronor.

Av anslagssparandet på ca 97 miljoner kronor har regeringen genom beslut dragit in ca 46 miljoner kronor.

Utgiftsprognosen för 2002 uppgår till 13,8 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Anslaget nivå föreslås till oförändrat 60 miljoner kronor för 2003.

Tabell 3.13 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 33:2 Landsbygdsån

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	60 000	60 000
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut		
Överföring till/från andra anslag		
Övrigt		
Förslag/beräknat anslag	60 000	60 000

3.9.3 33:3 Transportbidrag

Tabell 3.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2001	Utfall	377 657		15 693
2002	Anslag	336 000	Utgifts-prognos	331 632
2003	Förslag	336 000		
2004	Beräknat	336 000		

Anslaget disponeras av Verket för näringslivsutveckling för transportbidrag enligt förordningen (2000:281) om regionalt transportbidrag.

De förändringar rörande transportbidrag som riksdagen tidigare beslutat om (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98: AU11, rskr. 1997/98:204), har under 1999 godkänts av EG-kommissionen för tillämpning fr.o.m. 2000.

Av anslagssparandet på ca 15,7 miljoner kronor har regeringen genom beslut dragit in ca 2,7 miljoner kronor.

Utgiftsprognosen för 2002 uppgår till 331,6 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Anslaget nivå föreslås till oförändrat 336 miljoner kronor för 2003.

Tabell 3.15 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 33:3 Transportbidrag

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	336 000	336 000
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut		
Överföring till/från andra anslag		
Övrigt		
Förslag/beräknat anslag	336 000	336 000

3.9.4 33:4 Glesbygdsverket

Tabell 3.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2001	Utfall	24 449		2 081
2002	Anslag	26 175	Utgifts-prognos	27 340
2003	Förslag	26 441		
2004	Beräknat	27 033 ¹		

¹ Motsvarar 26 441 tkr i 2003 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Glesbygdsverket.

Målet för Glesbygdsverket är att det främst genom påverkan på olika samhällssektorer skall verka för goda levnadsförhållanden och utvecklingsmöjligheter för glesbygds- och landsbygdsbefolkningen med tyngdpunkten i skogslänens inre delar samt i skärgårdsområdena.

Riksdagens revisorer presenterade 2001 en granskning av Glesbygdsverkets roll i regionalpolitiken. Revisorerna anser att verkets uppdrag är ottydligt och att målen för verksamheten är svåra att följa upp. Med anledning av granskningen föreslår revisorerna att regeringen bör ta initiativ till en översyn av Glesbygdsverkets roll i den regionalpolitiska myndighetsorganisationen. I propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118) bedömer regeringen att Glesbygdsverkets roll inom den nya politiken för regional utveckling bör utvecklas och tydliggöras. Den 22 augusti 2002 fattade regeringen beslut om att tillkalla en särskild utredare med uppgift att genomföra en översyn av Glesbygdsverkets roll och uppdrag inom den nya regionala utvecklingspolitiken (Dir. 2002:112). Uppdraget skall redovisas senast den 28 februari 2003.

Av anslagssparandet på ca 2,1 miljoner kronor har regeringen genom beslut dragit in ca 0,5 miljoner kronor.

Utgiftsprognosen för 2002 uppgår till 27,3 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Anslagets nivå föreslås till 26 441 000 kronor för 2003. Anslagsnivån har justerats i syfte att begränsa statlig konsumtion, se volym 1, avsnitt 6.2.1.

Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 33:4 Glesbygdsverket

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	26 175	26 175
<i>Förändring till följd av:</i>		
Pris- och löneomräkning ¹	705	1 301
Beslut	-186	-190
Överföring till/från andra anslag		
Övrigt	-253	-253
Förslag/beräknat anslag	26 441	26 033

¹ Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2002 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.9.5 33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006

Tabell 3.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2001	482 180		677 820
2002	Anslag	1 000 000	1 184 400
2003	Förslag	1 200 000	
2004	Beräknat	1 200 000	

Anslaget disponeras av länsstyrelserna i Jönköpings, Örebro, Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt Verket för näringslivsutveckling för utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden avse

ende programperioden 2000–2006. Regionalfonden finansierar delvis programmen inom målen 1 och 2 (inklusive områden som får bidrag under en övergångsperiod) samt gemenskapsinitiativen Urban och Interreg III i sin helhet.

Utbetalningarna från EG:s övriga strukturfonder redovisas dels under anslag för socialfonden inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad, dels under anslag avseende jordbruks- och fiskefonderna inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.

Utfallet för 2001 var lägre än anslaget beroende på att genomförandet av strukturfondsprogrammen har startat senare än tidigare bedömningar. De sista programmen inom Interreg och Urban godkändes inte förrän i december 2001 av EG-kommissionen. Alla strukturfondsprogram är nu godkända.

Regionalfondsramen för programperioden beräknas till ca 7 900 miljoner kronor för de program som redovisas och förvaltas i Sverige. Sverige skall inför 2004 bedöma resultatet av insatserna inom varje målprogram utifrån ett antal indikatorer. EG-kommissionen kommer sedan att besluta om fördelningen av den s.k. resultatreserven, vilken utgör fyra procent av målprogrammets strukturfondsram.

Utgiftsprognosen för 2002 är högre än anslaget och anslagssparandet förväntas tas i anspråk. T.o.m. juli 2002 har 15 procent av regionalfondsramen utbetalats och i april 2002 hade 51 procent in-tecknats i beslut. Prognosen är att cirka 20 procent av ramen skall vara utbetald vid årets slut, dvs. utbetalningstakten förväntas bli god.

Inbetalningarna från EG-kommissionen till Sverige sker initialt genom ett förskott, som omfattar sju procent av den totala regionalfondsramen. Sverige måste sedan redovisa faktiska utbetalningar för projekten för att få ytterligare strukturfondsmedel. Inbetalningarna från EG-kommissionen redovisas på inkomsttitel 6312 på statsbudgetens inkomstsida.

Utgiftsprognosen för 2002 uppgår till cirka 1 184 miljoner kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 3.19 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2001	Prognos 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005-
Utestående åtaganden vid årets början	800 000	3 100 000	3 800 000		
Nya åtaganden	2 700 000	1 500 000	1 400 000		
Infriade åtaganden	-400 000	-800 000	-1 000 000	-1 200 000	-3 000 000
Utestående åtaganden vid årets slut	3 100 000	3 800 000	4 200 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 400 000	4 000 000	4 500 000		

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 besluta om åtaganden som innebär utgifter på högst 4 500 miljoner kronor under åren 2004–2008. Syftet är att anpassa anslaget till ett långsiktigt planerande för de beslutande myndigheterna enligt de intentioner som ligger till grund för EG:s fleråriga strukturfondsprogram.

Regeringens överväganden

Anslaget föreslås höjas med 200 miljoner kronor 2003 jämfört med 2002, beroende på ökad takt för utbetalningarna.

Tabell 3.20 Härledning av anslagsnivå 2003-2004, för 33:5 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	1 000 000	1 000 000
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	200 000	200 000
Överföring till/från andra anslag		
Övrigt		
Förslag/beräknat anslag	1 200 000	1 200 000

4 Politikområde IT, tele och post inom utgiftsområde 22 kommunikationer

4.1 Budgetförslag

4.1.1 37:1 IT-infrastruktur: Regionala transportnät

Tabell 4.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Utfall	49 491	Anslags- sparande	800 509
2002	Anslag	250 000	Utgifts- prognos	222 075
2003	Förslag	450 000		
2004	Beräknat	450 000		

Anslaget inrättades budgetåret 2000. Under detta anslag beräknas under perioden 2000 till 2004 sammanlagt 2 000 miljoner kronor avsättas.

Anslaget avser främst att täcka utgifter för det statliga stödet till kommuner och länsstyrelser för anläggande av ortssammanbindande telenät m.m.

Som regeringen tidigare har redovisat för riksdagen bedöms en del av anslaget behöva tas i anspråk för administrativa kostnader innefattande information, kompetensstöd och uppföljning. En del av anslaget behövs därför för sådana kostnader vid berörda myndigheter, kommuner och organisationer. Kommunernas administrativa kostnader avser framtagande av IT-infrastrukturprogram vilka är en förutsättning för utbyggnaden.

Anslaget skall vidare täcka en del av de administrativa kostnader för verksamhet som Riksskatteverket och Skattemyndigheterna bedriver med stöd av lagen (2000:1380) om skattereduktion för utgifter för vissa anslutningar för tele- och datakommunikation.

Regeringen har utifrån förslagen i Bredbandsutredningens slutbetänkande SOU2000:111 fattat beslut om förordningar som anger riktlinjer för stödet och dess fördelning per kommun.

De statliga stöden regleras i lagen (2000:1335) om kreditering på skattekonto av stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät, i förordningen (2000:1469) om stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät, i förordningen (2001:350) om stöd till kommuner för anläggande av ortssammanbindande telenät m.m. och i förordningen (2001:349) om stöd till kommuner för upprättande av IT-infrastrukturprogram.

Efter beslut av riksdag och regering har perioden för stöden till lokala och ortssammanbindande telenät förlängts med ett år till 2005. Förlängningen av tidsperioden för dessa stöd innebär inte någon förändring av den beräknade ekonomiska ramen.

Skattereduktion och stöd till lokala telenät m.m. belastar statsbudgetens inkomstsida.

Enligt regeringens prognos kommer kommunerna inte att fullt ut utnyttja de hittills avsatta medlen under 2002. Därför uppstår ett anslags-sparande även innevarande år.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2003 besluta om åtaganden som innebär utgifter på högst 1 000 000 000 kronor under åren 2004–2005. Syftet är att möjliggöra beslut om medelstildelning till kommunerna, oberoende av hur kommunernas behov av IT-infrastrukturstöd fördelar sig över programperioden

Tabell 4.2 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	2001 utfall	2002 prognos	2003 beräknat	2004 beräknat	2005 beräknat
Utestående åtaganden vid årets början	0	43 000	235 000		
Nya åtaganden	43 000	235 000	1 000 000		
Infriade åtaganden	0	-43 000	-235 000	-600 000	-400 000
Utestående åtaganden vid årets slut	43 000	235 000	1 000 000		
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	700 000	700 000	1 000 000		

Regeringens överväganden

Enligt det beslut om IT-politiken som riksdagen fattat (prop. 1999/2000:86, bet. 1999/2000:TU9, rskr. 1999/2000:256) framgår att stöd skall kunna lämnas till finansiering av utbyggnad av regionala transportnät, som inte kommer till stånd på kommersiella grunder, som en del av ett nationellt IT-infrastrukturprogram. Inriktningen avser huvudsakligen stöd till utbyggnad av IT-infrastruktur i glesbygd och landsbygd.

För budgetåret 2001 blev utfallet 49 miljoner kronor, dvs. 401 miljoner kronor lägre än vad som anvisats. Det sammanlagda anslagssparandet uppgick till 801 miljoner kronor. Detta anslagssparande har, tillsammans med innevarande års anslag, utfördelats till länsstyrelserna och till Verket för näringslivutveckling.

Eftersom regeringens IT-politik i hög grad bygger på samverkan med marknadens aktörer har det förändrade marknadsläget påverkat förutsättningarna för en snabb utbyggnad. Under 2002 och 2003 förväntas dock flertalet av kom-

munerna färdigställa sina kommunala IT-infrastrukturprogram, vilket är ett villkor för att kunna ansöka om stöd. Antalet ansökningar om stöd och därmed utfallet förväntas öka under perioden 2002–2005, allteftersom kommunerna färdigställer sina program och börjar ansöka om stöd.

Regeringen har under 2001 och 2002 vidtagit åtgärder, t.ex. förändringar i stödförordningarna som syftar till att underlätta användningen av stöden.

Tabell 4.3 Tabell Härledning av anslagsnivå 2003-2004

Tusental kronor

	2003	2004
Anvisat i 2002 års statsbudget	250 000	250 000
<i>Förändring till följd av:</i>		
Beslut	200 000	200 000
Överföring till/från andra anslag		
Övrigt		
Förslag/beräknat anslag	450 000	450 000

